

Wojewódzki
Urząd Pracy
w Rzeszowie

Załącznik do Uchwały Nr 76 / 1702 / 15
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
z dnia 14 lipca 2015 r.

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W RZESZOWIE

***REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ
NA RZECZ ZATRUDNIENIA
NA 2015 ROK***

- PROJEKT -

Rzeszów – czerwiec 2015 r.

WSTĘP

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok dla województwa podkarpackiego jest realizacją zapisu art. 3 ust 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz.149 z późn. zm.).

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia jest dokumentem informującym o tym, jak polityka zatrudnienia w województwie podkarpackim odpowiada na zadania zawarte w Krajowym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015 -2017. Dokument ten odnosi się również do priorytetów i kierunków działań państwa określonych w „Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020”, „Krajowym Programie Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020”. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia wskazuje grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia na regionalnym rynku pracy w oparciu o określone w nim priorytety wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok składa się z czterech rozdziałów:

- Rozdział 1 Zawiera diagnozę sytuacji na rynku pracy województwa podkarpackiego.
- Rozdział 2 Przedstawia priorytety Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok
- Rozdział 3 Zawiera opis zadań, które będą realizowane w ramach priorytetów określonych w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok.
- Rozdział 4 Przedstawia zagadnienia dotyczące zarządzania i współdziałania partnerów przy realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok oraz określa sposób monitorowania i sprawozdawczości z realizacji zadań w nim zawartych.

ROZDZIAŁ 1

DIAGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

1. Wybrane czynniki warunkujące wielkość bezrobocia w województwie podkarpackim

Na aktualną sytuację na rynku pracy w województwie podkarpackim miało wpływ szereg czynników obserwowanych na ogólnokrajowym rynku pracy i oddziałujących jednocześnie na rynki regionalne. Głównymi determinantami były następujące procesy:

- zmiany w strukturze demograficznej ludności województwa,
- aktualna pozycja województwa podkarpackiego na gospodarczej mapie kraju,
- struktura gospodarowania i przekrój zatrudnienia w zakładach pracy na Podkarpaciu.

1.1. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2013 r. liczba ludności w województwie podkarpackim wynosiła 2 129 294, (o 657 osób mniej niż na koniec 2012 roku). Podobnie jak w latach wcześniejszych, udział procentowy w ogólnej liczbie ludności w Polsce obejmował 5,5 % populacji całego kraju. W tym zakresie nie odnotowano znaczących zmian od 2008 roku¹. Średnia gęstość zaludnienia pozostała na tym samym poziomie co w roku ubiegłym i wynosiła w województwie podkarpackim 119 osób/km², a w kraju 123 osoby. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne w poszczególnych powiatach i przyjmował wartości od najwyższego w Rzeszowie – 1 574 osób/km² i w Przemyślu 1 378 (w 2012 r. odpowiednio: 1 564 i 1 392 osób/km²) do najniższego w powiatach: bieszczadzkim (19) i leskim (32) osoby/km² (w 2012 roku odpowiednio: 20 i 32 os./km²)². Pod względem liczby ludności województwo podkarpackie zajęło 9 miejsce w kraju (w 2012 roku była to również 9 lokata). Najbardziej zaludnionymi regionami województwa były: Rzeszów (183 108), powiaty rzeszowski (165 835), mielecki (136 403) i dębicki (135 165). Łącznie trzy ww. powiaty i miasto na prawach powiatu to 29,1 % ogółu populacji w województwie (w 2012 r. – 29 %). W okresie 2013 roku liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 657 osób³. Dla porównania w 2012 roku ludność zwiększyła się o 1 264 osoby, w 2011 roku wzrosła o 739 osób, a w 2010 r. zwiększyła się o 26 216 osób⁴. W kraju liczba ludności zmniejszyła się o 37,6 tys.⁵ (w 2012 r. o 5,1 tys., w 2011 o 8,6 tys., a w 2010 r. o 32,7 tys. osób)⁶. Warto zasygnalizować, że województwo podkarpackie w 2013 roku zajęło 4 miejsce w kraju pod względem przyrostu naturalnego w województwach (w 2012 r. – 5 lokata). W trzech województwach odnotowano wyższy przyrost naturalny niż w województwie

¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych moduł ludność, BDL Warszawa 2015 r.

² Gęstość zaludnienia – jest wskaźnikiem stosowanym do statystycznego opisu cech demograficznych ludności mieszkającej na danym obszarze. Jest to liczba ludności w przeliczeniu na jeden kilometr kwadratowy.

³ Obliczenia na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, grupa stan ludności i ruch naturalny, podgrupa ludność według grup wieku i płci, BDL Warszawa 2015 r.

⁴ Dane dotyczą liczby ludności ujętej ogółem, bez przeliczenia na jednostkę przestrzenną lub fluktuację w założonym okresie. Źródło: „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 roku”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Opracowanie Sygnalne, Maj 2014 r.

⁵ Obliczenia na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, grupa stan ludności i ruch naturalny, podgrupa ludność według grup wieku i płci, BDL Warszawa 2015 r.

⁶ Dane dotyczą liczby ludności ujętej ogółem, bez przeliczenia na jednostkę przestrzenną lub fluktuację w założonym okresie. Źródło: „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Opracowanie Sygnalne, Maj 2014 r.

podkarpackim, w 1 niższy, a w 11 odnotowano ujemne saldo przyrostu naturalnego⁷. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Podkarpacia w okresie 2013 roku wskaźnik ten wyniósł +0,8 ‰ i znacznie odbiegał od wartości dla kraju, tj. -0,5 ‰. W porównaniu do 2012 roku (+1,3 ‰) analizowany wskaźnik dla województwa podkarpackiego zmniejszył się o 0,5 ‰. W Polsce odnotowano również spadek przyrostu naturalnego (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) z 0,0 ‰ w 2012 roku do - 0,5 ‰ w 2013 roku (tj. spadek o 0,5 ‰)⁸. Poziom rozwoju społeczno-demograficznego można mierzyć również współczynnikiem urbanizacji, który definiowany jest jako udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem. Dla Polski wskaźnik ten w 2013 r. wynosił 5,2 % (2012 r. – 5,1 %), a dla województwa podkarpackiego 4,5 % (2012 r. – 4,4 %)⁹. W tym samym okresie w województwie podkarpackim w granicach administracyjnych 51 miast¹⁰ mieszkało 41,25% ludności, co stanowiło najniższą wartość w porównaniu międzywojewódzkim¹¹. Struktura ludności w podziale na płeć nie różnicuje się także od kilku lat. Jak wynika z danych GUS nastąpiła nieznaczna przewaga kobiet w ogólnej strukturze ludności w województwie, które w 2013 r. stanowiły 51,0 % ogólnej liczby mieszkańców województwa (w 2012 r. również 51,0 %)¹². W 2013 roku współczynnik feminizacji na terenie województwa został określony przez GUS jako 104 (kraj 107), co oznacza, że na każde 100 mężczyzn przypadało o cztery kobiety więcej. Od 2010 roku nie zmieniła się wartość tego wskaźnika zarówno dla Polski, jak i dla województwa podkarpackiego i w 2012 roku wskaźnik ten wynosił 104 na Podkarpaciu, a w Polsce 107 (tak samo jak w 2010 i 2011 roku)¹³. Podkarpacie jest regionem stosunkowo młodym, o czym świadczy niższa niż w kraju mediana wieku mieszkańców. Analizowany wskaźnik posiada tendencję wzrostową. W 2002 r. dla ludności ogółem w województwie podkarpackim wynosił on 33,6 lat, w 2008 – 35,8 lat, w 2012 roku – 37,3 lat, a w 2013 roku przyjął wartość 37,7 lat. Dla kobiet wynosił 39,3 lat, a dla mężczyzn – 36,3 lat¹⁴.

⁷ Dane opracowane na podstawie bilansów ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w oparciu o dane z narodowego spisu powszechnego z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym ludności i migracjami, różnicy między liczbą zameldowanych na pobyt stały a liczbą osób faktycznie mieszkających, rejestrów PESEL, sprawozdań urzędów stanu cywilnego i sądów wojewódzkich. Źródło: Dane i definicja dostępna na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://www.stat.gov.pl/>, kategoria ludność, grupa urodzenia i zgonu, BDL Warszawa 2015 r.

⁸ Przyrost naturalny jest różnicą pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w badanym okresie czasu. Źródło: Dane i definicja dostępne na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://www.stat.gov.pl/>.

⁹ Źródło: Dane zawarte w Banku Danych Lokalnych GUS, grupa dane roczne, podział terytorialny, powierzchnia geodezyjna kraju (dane GUGIK), podgrupa udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogółem, BDL Warszawa 2015 r.

¹⁰ Źródło: Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju TERYT, stan w dniu 01.01.2015 r. <http://www.stat.gov.pl/>, GUS w Warszawie, Warszawa 2015 r.

¹¹ Dane zawarte na stronie: <http://stat.gov.pl/> Bank Danych Lokalnych. BDL, Warszawa 2015 r.

¹² Dane opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w oparciu o narodowy spis powszechny, z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym i migracjami, różnicy między liczbą zameldowanych na pobyt stały a liczbą osób faktycznie mieszkających, rejestrów PESEL, sprawozdań urzędów stanu cywilnego i sądów wojewódzkich. Źródło: Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

¹³ Źródło: Dane zawarte na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl> zakładka Bank Danych Lokalnych, kategoria – ludność, grupa – stan ludności i ruch naturalny, podgrupa – wskaźniki modułu gminnego, BDL Warszawa 2015 r.

¹⁴ Halina Dmochowska (red.) Prace merytoryczne, Departament Badań Demograficznych – Monika Bielska, Agnieszka Chmielewska, Mariusz Chmielewski, Małgorzata Cierniak-Piotrowska, Aleksandra Daniłowska, Anna Daszkowska, Piotr Filip, Grzegorz Gudaszewski, Paweł Kaczorowski, Zofia Kostrzewa, Longina Rutkowska, Magdalena Urbanowicz, Małgorzata Waligórska, Anna Wysocka, Agnieszka Znajewska pod kierunkiem Doroty Szałtys i Joanny Stańczak Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 rok, s. 158.

Tabela 1. Wiek środkowy ludności (w latach)

Kategorie Statystyczne	okresy	Polska	Województwo podkarpackie
	1	2	3
Ogółem	2008	37,5	35,8
	2009	37,7	36,1
	2010	38,0	36,5
	2011	38,4	36,9
	2012	38,7	37,3
	2013	39,1	37,7
Kobiety	2008	39,6	37,5
	2009	39,8	37,8
	2010	39,9	38,0
	2011	40,2	38,4
	2012	40,5	38,8
	2013	40,9	39,3
Mężczyźni	2008	35,6	34,2
	2009	35,9	34,5
	2010	36,3	35,0
	2011	36,7	35,4
	2012	37,0	35,9
	2013	37,4	36,3

Źródło: Na podstawie danych liczbowych zawartych w: 1) Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r., s.67, s.158. /w zakresie danych za 2013 r./

2) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2012

Według stanu na koniec grudnia 2013 r. ponad połowa (58,8 %) ludności województwa podkarpackiego zamieszkuje na wsi (1 250 997 osób). W miastach zamieszkiwało 878 297 osób, tj. 41,1 %. Dla porównania w końcu 2012 roku na wsi mieszkało 1 249 225 osób – 58,7 % ludności województwa, a w miastach 880 726 osób – 41,3 % ludności województwa¹⁵. W okresie 2013 r. mieszkańcy miast, podobnie jak w 2012 r., byli średnio o 2 lata starsi od mieszkańców wsi. W czasie ostatnich lat obserwuje się zmiany świadczące o stopniowym starzeniu się społeczeństwa. Zmiany takie zachodzą również w Polsce, nie są one jednak tak duże jak w państwach europejskich. Pomimo, iż województwo podkarpackie jest regionem stosunkowo młodym, następują podobne procesy jak w Polsce, jednak o mniejszej intensywności. W ogólnej liczbie ludności województwa podkarpackiego widoczne jest zmniejszenie udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat), przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej oraz kobiety 60 lat i więcej)¹⁶. Według danych pochodzących z badań demograficznych realizowanych przez urzędy statystyczne odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 30,5 % w 1995 r. do 19,1 % w 2013 r. Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym z 13,3 % do 17,2 % w 2013 r. Zwiększył się również udział ludności

¹⁵ Dane zawarte na stronie: <http://stat.gov.pl/> GUS, Bank Danych Lokalnych. Dane roczne, ludność, stan ludności i prognozy, ludność według funkcjonalnych grup wieku, płci oraz lokalizacji terytorialnej, BDL Warszawa 2015 r.

¹⁶ Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2014 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r. oraz „Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim 2013 r. i 2012 r.”, Rzeszów maj 2014 r. i maj 2013 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r., 2013 r. Źródłem danych są dwa opracowania sygnałne Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

w wieku produkcyjnym z 56,2 % w roku 1995 do 63,7 % dla 2013 r. Zmiany w strukturze ludności według wieku zawiera tabela nr 2.

Tabela 2. Zmiany w strukturze ludności według wieku w województwie podkarpackim (w %)

Wiek ludności							
a – ludność w wieku przedprodukcyjnym 14 lat i mniej	1995 /100 %/	2000	2005	2010	2012	2013	wzrost/ spadek w okresie 1995 – 2013 r. 1995=100%
b – ludność w wieku przedprodukcyjnym 17 lat i mniej							
1	2	3	4	5	6	7	8
(wariant A) *							
przedprodukcyjny	25,2	21,8	18,1	15,9	15,7	15,5	- 9,7 %
produkcyjny	61,5	63,9	67,1	68,1	67,5	67,3	+ 5,8%
poprodukcyjny	13,3	14,3	14,9	16,0	16,7	17,2	+ 3,9 %
(wariant B) **							
przedprodukcyjny	30,5	27,5	23,1	19,9	19,5	19,1	- 11,4 %
produkcyjny	56,2	58,2	62,0	64,1	63,8	63,7	+ 7,5 %
poprodukcyjny	13,3	14,3	14,9	16,0	16,7	17,2	+ 3,9 %
Ogółem ***	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	---

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank danych lokalnych
<http://www.stat.gov.pl> zakładka BDL, ludność, stan ludności i prognozy, Warszawa 2015 r.
 oraz Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2014, GUS Warszawa 2014 r.

Wskaźnik obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku przypadało w województwie podkarpackim 57,1 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2012 r. odpowiednio 56,7 osób). Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2013 r. dla miast wynosił 55,0, a dla wsi 58,5 osób (w 2012 roku dla miast wynosił 53,4 a dla wsi 59,1)¹⁷.

Obok przyrostu naturalnego kolejnym czynnikiem kształtującym liczbę ludności są migracje na pobyt stały lub czasowy. Od kilkunastu lat odnotowujemy w naszym województwie ujemne saldo migracji na pobyt stały. W 2004 r. z tego powodu liczba ludności zmniejszyła się o 2 158 osób, w 2008 roku o 2 311 osób, w 2011 r. o 2 177, a w 2012 r. – o 1 947 osób. W 2013 r. liczba ludności zmniejszyła się o 3 102 osób, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło minus 1,5 ‰ (w kraju wskaźnik ten przyjął wartość - 0,5 ‰)¹⁸.

¹⁷ Źródło: Źródło: bank danych lokalnych, kategoria – ludność, grupa – stan ludności i prognozy, podgrupa – wskaźnik obciążenia demograficznego, dodatkowe agregaty: miasto – wieś, BDL Warszawa 2015 r. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest to stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nie-produkcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) na 100 osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 kobiety lub 15-64 lat mężczyźni). W przypadku krajowych badań demograficznych stosuje się przedziały wieku, które określa wariant B podziału ludności ogółem na wiek: nieprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny zawarty w tabeli nr 3).

¹⁸ BDL zawiera dane na temat salda migracji wewnętrznych i zagranicznych. Saldo migracji prezentowane jest w przeliczeniu na 1000 ludności, co oznacza przyrost lub ubytek ludności danej jednostki administracyjnej kraju z powodu migracji przypadający na 1000 mieszkańców tej jednostki (według stanu na połowę badanego okresu). Źródło: GUS, <http://stat.gov.pl/metainformacje/sownik-pojec/definicje-pojec/2259.pojecie.html>.

Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym samym okresie.

Tabela 3. Migracje ludności na pobyt stały. Dane dla województwa podkarpackiego w przekroju powiatowym, por. Polska (w okresie 2013 roku)

Powiaty	Saldo migracji na 1000 ludności /w ‰/	Saldo migracji Wewnętrznych /w liczbach bezwzględnych /	Saldo migracji zagranicznych /w liczbach bezwzględnych/
1	2	3	4
Polska	-0,5	0	-19 904
Województwo podkarpackie	-1,5	-2 273	-829
bieszczadzki	-5,3	-111	-6
brzozowski	-3,8	-220	-35
dębicki	-2,4	-211	-109
jarosławski	-2,6	-285	-32
jasielski	-2,5	-212	-81
kolbuszowski	-1,2	-71	-5
krośnieński	-0,3	-27	-5
leski	-1,6	-49	6
leżajski	-3,8	-206	-61
lubaczowski	-3,5	-180	-22
łańcucki	0,5	35	3
mielecki	-1,7	-191	-37
niżański	-2,2	-103	-47
przemyski	-0,5	-24	-10
przeworski	-1,6	-132	6
ropczycko- sędziszowski	0,4	35	-8
rzeszowski	4,3	716	-1
sanocki	-3,1	-246	-51
stalowowolski	-3,6	-277	-110
strzyżowski	-2,6	-108	-53
tarnobrzeski	-2,1	-94	-19
Krosno	-3,6	-151	-19
Przemyśl	-6,1	-375	-16
Rzeszów	2,1	482	-94
Tarnobrzeg	-6,0	-268	-23

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>
BDL Warszawa 2015 r.

Z miast ubyło 3 504 osoby (w tym 2 892 w wyniku migracji wewnętrznych i 612 w wyniku migracji zagranicznych). Liczba ludności na wsi wzrosła o 402 osoby (w tym o 619 osób z powodu migracji wewnętrznych, a 217 osób wyjechało za granicę)¹⁹.

1.2. Wybrane wskaźniki opisujące poziom rozwoju gospodarczego

Poziom rozwoju gospodarczego opisuje się między innymi syntetycznymi wskaźnikami aktywności gospodarczej takimi jak: **wartość produktu krajowego brutto (PKB)**²⁰ i **wartość dodana brutto (WDB)**²¹. W województwie podkarpackim w 2013 r. mieszkało ok. 5,5 % ludności Polski (od kilku lat na tym samym procentowym poziomie)²².

Produkt krajowy brutto wytworzony na terenie tego województwa w 2012 roku obejmował 3,9 % całego produktu wytworzonego w kraju, co stanowiło 10 miejsce w Polsce. Warto odnotować, że od 2008 do 2011 r. była to 11 pozycja na tle kraju²³. W przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2012 r. produkt krajowy brutto w województwie podkarpackim był najniższy w kraju – 16 miejsce i stanowił 70,0 % produktu przypadającego na jednego mieszkańca Polski, podczas gdy w województwie mazowieckim – 159,2 % tj. o 59,2 % więcej niż średnio w Polsce (100 % = 41 934 zł).

Tabela 4. Produkt Krajowy Brutto w województwie podkarpackim 2012 r. (w porównaniu do lat poprzednich)

Wyszczególnienie	2000	2010	2011	2012
1	2	3	4	5
Ogółem (mln zł)	28 514	52 512	57 028	62 448
Polska = 100	3,8	3,7	3,7	3,9
Lokata	11	11	11	10
na 1 mieszkańca (zł)	13 574	24 973	26 801	29 333
Polska = 100	69,8	67,3	67,6	70,0
Lokata	15	16	16	16

Źródło: „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, str. 58-70.

W 2012 r. wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosła 29 333 zł²⁴. **Wartość dodana brutto** ogółem w przeliczeniu na 1 osobę pracującą wyniosła w 2012 r. dla województwa podkarpackiego 75 211 zł (w kraju 103 022 zł), tj. 73,0 % średniej krajowej (w 2011 r. 72,9 %), co stanowiło podobnie jak w roku poprzednim 15 lokatę w porównaniu

¹⁹ Źródło: bank danych lokalnych, kategoria – ludność, grupa – migracje wewnętrzne i zagraniczne, podgrupa – migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku, BDL Warszawa 2015 r.

²⁰ Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotację do produktów. Produkt Krajowy Brutto jest liczony w cenach rynkowych. Definicja: Marek Cierpiat-Wolan (red.) Dorota Jasiukiewicz, Teresa Krzemińska, Paweł Markocki, Irena Polak, Anna Tworek-Ptak, Jadwiga Uchman, Elżbieta Wojnar, Józef Wojtak, Barbara Błachut (sek.), „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2013”, US w Rzeszowie Rzeszów 2013 rok, s.388.

²¹ Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Stanowi różnicę między produkcją globalną, a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

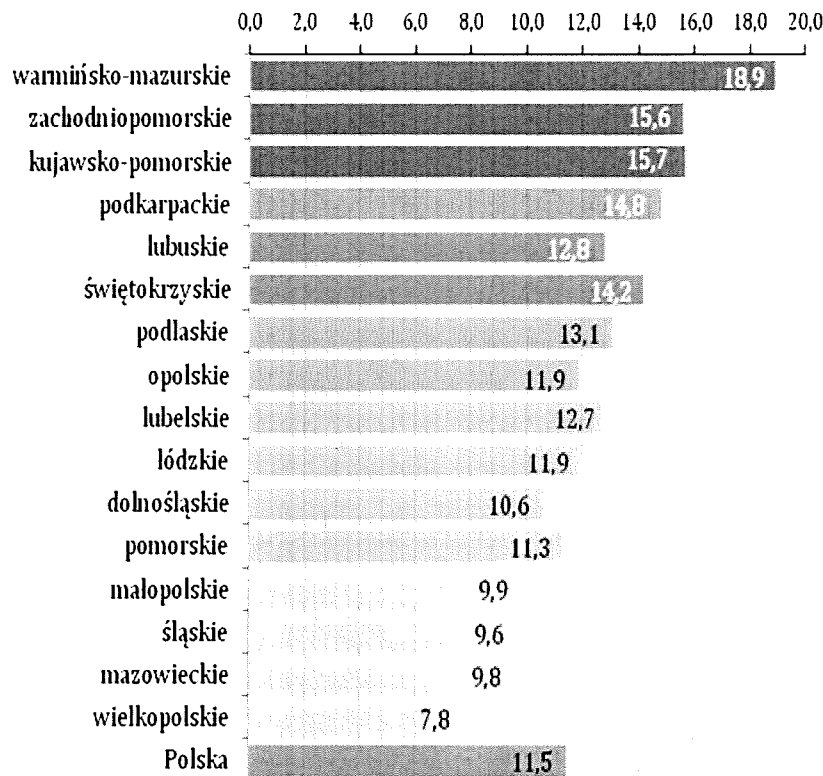
²² Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2013 roku. Rzeszów maj 2014 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r. oraz BDL Warszawa 2015 r.

²³ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 roku. Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 r.

²⁴ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 r., Główny Urząd Statystyczny w Warszawie oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, s.60.

wojewódzkim²⁵. W 2012 r. w województwie podkarpackim w zakresie wartości wyrobów i usług wytworzonych przez firmy (pomniejszonej o koszty ich wytworzenia) dominowała działalność usługowa (w tym handel, naprawy samochodów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz działalność finansowo – ubezpieczeniowa i pozostałe usługi), jak również przetwórstwo przemysłowe klasyfikowane jako „przemysł”²⁶. Znaczną część produkcji dóbr i usług na Podkarpaciu obejmowało przetwórstwo przemysłowe i budownictwo. W porównaniu międzywojewódzkim to odpowiednio: 9-ta²⁷ i 10-ta²⁸ lokata w stosunku do wartości wskaźnika w innych województwach. Najmniejsza wartość w mln. zł dotyczyła wartości dodanej brutto w rolnictwie (ujmowanego łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem), tj. 16 lokata²⁹. Oceniając regionalny poziom rozwoju gospodarczego uwzględnia się także zwykle wielkość stopy bezrobocia. Wskaźnik ten w województwie podkarpackim w porównaniu do innych województw w kraju jest wysoki, co świadczy o znacznym udziale bezrobotnych w stosunku do ludności aktywnej zawodowo.

**Wykres 1. Poziom stopy bezrobocia rejestrowanego w kraju
Stan na 31. 12. 2014 r. (w %)**

²⁵ Wartość dodana brutto (ang. *Value added, gross*) – wartość wyrobów i usług wytworzonych przez krajowe podmioty gospodarcze, pomniejszona o koszty związane z wytworzeniem tych dóbr i usług. Wartość dodana brutto opisuje przyrost wartości dóbr w badanym okresie. Do działalności usługowej zaliczamy: handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, gospodarkę magazynową i łączność oraz pośrednictwo finansowe, obsługę nieruchomości i firm a także pozostałą działalność usługową. Jako odrębne sektory: przemysł (budownictwo) oraz rolnictwo (leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2012 r.” Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2014 rok, s. 60-72.

²⁶ W zakresie rejestrowanej wartości nowo wytworzonych dóbr i usług. Znaczny udział usług definiuje nowoczesność gospodarki. Jest to cecha charakterystyczna współczesnych gospodarek wysoko rozwiniętych.

²⁷ Dla sektora przemysłu łącznie z budownictwem (w mln. zł).

²⁸ Dla budownictwa (w mln. zł.).

²⁹ Dla sektora rolnictwa łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (w mln. zł.).

W województwie podkarpackim występuje także większe jak w innych regionach kraju bezrobocie ukryte, które dotyczy głównie terenów wiejskich lub obszarów w nieznacznym stopniu zurbanizowanych, w tym również regionów przygranicznych. W celu pełniejszej analizy stopnia zaawansowania rozwoju gospodarczego województwa można uwzględnić wskaźniki odnoszące się do materialnego i cywilizacyjnego rozwoju społeczno – gospodarczego. W tym celu ujmujemy warunki życia mieszkańców określone bardziej różnorodnymi i nie mniej ścisłymi jak stopa bezrobocia wskaźnikami dotyczącymi poziomu życia oraz wartości charakterystyk trudniejszej do zmierzenia metodami ilościowymi – jakości życia w województwie. Podejście do tych zjawisk zależy w głównej mierze od rodzaju statystyk zamieszczonych w opracowaniu.

Tabela 5. Wybrane wskaźniki materialnych i cywilizacyjnych warunków życia w województwie podkarpackim

Grupy wskaźników	Oznaczenie	Wskaźniki	Polska	Województwo	Lokata
1	2	3	4	5	6
Dochody	1a	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem (zł) w gospodarce narodowej [w 2013 r.]	3 877,43	3 282,69	14
	1b	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) [w 2013 r.]	100,0	84,70	14
	1c	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń (zł) [2013]	1 921,25	1600,77	16
Zasoby mieszkaniowe	2a	Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności [2013]	3,77	2,91	12
	2b	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²) [2013] ³⁰	26,3	24,0	14
	2c	Zaległości w opłatach za mieszkania w spółdzielniach mieszkaniowych (w tys. zł) [2013] ³¹	513945,10	17344,00	11
Wypożyczenie gospodarstw domowych ³²	3a	w telefon komórkowy (w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	93,5	90,6	15
	3b	w urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej (w % ogółu gospodarstw) [2013]	66,3	70,1	5
	3c	w komputer osobisty (w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	71,5	71,2	6

³⁰ Dane dotyczące przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę dotyczą 2013 r.

³¹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, dane roczne, gospodarka mieszkaniowa i komunalna, zasoby mieszkaniowe, zaległości w opłatach za mieszkania wg form własności, dane wraz z odsetkami za rok sprawozdawczy, BDL W-wa 2015 r. Dane dotyczące spółdzielni mieszkaniowych dotyczą mieszkań własnościowych (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskich (zajmowane na podstawie stosunku najmu).

³² Oznacza wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania. Za 100 % przyjęto ogólną liczbę gospodarstw domowych dla danego obszaru terytorialnego. Źródło: Dane zamieszczone pod adresem <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych Lokalnych, GUS w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok

	3d	w komputer osobisty z dostępem do Internetu (łączy stałe i szerokopasmowe, w % ogółu gospodarstw domowych) [2013]	68,8	67,6	6
Sieć handlowa	4a	Liczba mieszkańców na 1 sklep [2013]	109	126	15
	4b	Sprzedaż detaliczna towarów (w milionach złotych) [2013] ³³	685658,7	19697,6	11
	4c	Sprzedaż detaliczna w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w złotych) [2013]	17 808	9 253	14
Edukacja i kształcenie ³⁴	5a	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności [2013]	402	295	13
	5b	Słuchacze studiów podyplomowych [2013]	163 628	4 513	11
	5c	Uczestnicy studiów doktoranckich [2013]	43 358	503	14
Dostępność kultury	6a	Liczba ludności na 1 miejsce na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych [2013]	469,92	1 391,70	16
	6b	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności [2013]	297,55	105,58	15
	6c	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych [2013]	141,64	169,18	8
	6d	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności [2013]	167	169	5
Ochrona zdrowia	7a	Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych [2013]	205	209	10
	7b	Ludność przypadająca na aptekę ogólnodostępną [2013]	3 150	3 385	14
Transport i komunikacja	8a	Samochody osobowe zarejestrowane na 1 000 ludności [2013]	504	446	15
	8b	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² (w km) [2013]	91,2	89,1	10
	8c	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe na 100 km ² (w km)	6,2	5,2	11
	8d	Telefoniczne łączy główne na 1000 ludności	151,4	125,6	12

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS w Warszawie, Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl> BDL Warszawa 2015 r. oraz na podstawie druków zawartych tj. „Rocznik Statystyczny Województw 2014”, GUS, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa, Data publikacji 12 stycznia 2015 r.

³³ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Dane roczne, handel i gastronomia, sprzedaż detaliczna, sprzedaż detaliczna towarów. Informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Informację o sprzedaży detalicznej i sprzedaży hurtowej podano na podstawie sprawozdania H-01s. Dane dotyczą pełnej zbiorowości. Wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011. BDL, W-wa 2015 r.

³⁴ Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2015 r.

1.3. Stan rozwoju przedsiębiorczości

Okresy koniunktury gospodarczej mogą wpływać na rozwój przedsiębiorczości, który jest związany z tworzeniem nowych miejsc pracy. W promocji zatrudnienia istotną rolę spełnia sektor średnich i dużych firm. Według stanu na koniec 2013 roku w województwie podkarpackim w rejestrze REGON³⁵ zarejestrowanych było 159 627 podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), tj. o 2,9 % więcej niż rok wcześniej oraz o 24,3 % więcej niż w 2000 roku. Podobnie jak w roku poprzednim, firmy z Podkarpacia stanowiły 3,9 % ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju³⁶. Przeważająca liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON, tj. 96,2 % (153 599) należała do sektora prywatnego, a tylko 3,8 % (6 028) do publicznego. W podmiotach sektora prywatnego analizowanych wg aktualnych sekcji polskiej klasyfikacji działalności (PKD 2007) dominowały następujące: handel (hurtowy i detaliczny łącznie z naprawą pojazdów samochodowych) – 28,7 % ogółu firm w sektorze prywatnym, budownictwo (13,0 %), przetwórstwo przemysłowe (10,0 %) i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,1 %). Znacznym udziałem w porównaniu do innych grup PKD w sektorze prywatnym charakteryzowała się również pozostała działalność usługowa ujęta łącznie z tzw. sekcją „T” – gospodarstwami domowymi zatrudniającymi pracowników oraz produkującymi wyroby i świadczącymi usługi na własne potrzeby (7,4 %) oraz firmy transportowe (6,9 %)³⁷. W zakładach zaliczanych do sektora publicznego znaczną część obejmowały niżej wymienione sekcje: edukacja (53,8 % ogólnej liczby firm sektora publicznego), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (14,2 %) oraz administracja publiczna i obrona narodowa łącznie z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (10,7 %), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (7,1 %) oraz działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (5,6 %)³⁸. Wśród podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego większość tj. 78,7 % (120,9 tys.) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, głównie: handlową (29,9 %), budowlaną (15,0 %), związaną z przetwórstwem przemysłowym (10,2 %), oraz działalność profesjonalną, naukową i techniczną (9,1 %). Ponad ¼ osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowiły tzw. mikroprzedsiębiorstwa. W rejestrze REGON odnotowano również 10 235 zarejestrowanych spółek cywilnych oraz 9 513 spółek handlowych w tym:

- 243 spółek akcyjnych,
- 7 404 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 110 spółek partnerskich,
- 1 400 spółek jawnych.

Ponadto zarejestrowanych było 6 318 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 2 477 wspólnot mieszkaniowych, 799 spółdzielni oraz 342 fundacji. W końcu 2013 r. w województwie funkcjonowały 2 przedsiębiorstwa państwowe (tyle samo, co w roku poprzednim). Było to o 57 mniej niż w roku 2000, gdzie odnotowano 59 takich przedsiębiorstw³⁹.

³⁵ REGON – Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej. Dane nie obejmują działalności gospodarczej prowadzonej w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

³⁶ Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl>, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

³⁷ Ibidem. Transport zawarty zgodnie z sekcjami Polskiej Klasyfikacji Działalności łącznie z gospodarką magazynową.

³⁸ Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl>, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, BDL Warszawa 2015 r.

³⁹ Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2013 roku, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, opracowania sygnałowe, Rzeszów luty 2014 r.

Podmioty według liczby zatrudnionych. W województwie podkarpackim przeważają przedsiębiorstwa małe, które dostarczają produkty na rynek regionalny. Pod koniec 2013 r. według danych pochodzących z rejestru REGON 95,4 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zatrudniało 9 i mniej pracowników. Mniejszość, tj. 3,6 % stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób, a 0,8 % zatrudniało od 50 do 249 pracowników. Podmioty duże zatrudniające od 250 do 999 pracowników stanowiły 0,1 %, a zatrudniające 1000 pracowników i więcej już tylko ok. 0,02 % firm⁴⁰.

Tabela 6. Struktura podmiotów gospodarczych według liczby zatrudnionych, stan na 31. 12. 2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Podmioty o liczbie pracujących				
		9 i mniej	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
1	2	3	4	5	6	7
Polska	4 070 259	3 890 686	145 425	29 637	3 736	775
(%)	100,0	95,6	3,6	0,7	0,1	0,02
Województwo Podkarpackie	159 627	152 333	5 824	1 276	164	30
(%)	100,0	95,4	3,6	0,8	0,1	0,02

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS. Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

Najwięcej, tj. 32,0 % ogółu pracujących na Podkarpaciu było zatrudnionych w podmiotach o liczbie pracujących do 9 osób lub mniej. Następną grupę wg rozkładu procentowego stanowiły firmy sektora publicznego lub prywatnego zatrudniające 250 osób i więcej – 24,3 %. W firmach zatrudniających od 50 do 249 osób – 22,2 % ogólnej liczby pracujących w województwie oraz w firmach o liczbie pracowników od 10 do 49 pracowało 21,5 % osób pracujących.

Tabela 7. Struktura pracujących w podmiotach zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie podkarpackim według stanu na 31. 12. 2013 r.

Ogółem	podmioty o liczbie pracujących			
	9 i mniej	10-49	50-249	250 i więcej
1	2	3	4	5
100,0 %	32,0	21,5	22,2	24,3

Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2013 roku”, opracowanie sygnałowe, luty 2014 r., Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014 r.

⁴⁰ Największa liczba zatrudnionych kumuluje się w tzw. podmiotach mikro. Dane GUS dostępne na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

Podmioty według sektorów oraz rodzaju działalności. Na koniec 2013 r. w województwie podkarpackim odnotowano zbliżoną do kraju strukturę podmiotów gospodarki według głównych sektorów, na które tradycyjnie dzielą się gospodarki poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, a w mniejszej skali samych regionów. Cechą charakterystyczną współczesnej gospodarki rozwijającej się jest dążenie do dominacji sektora usługowego i kumulacji różnego rodzaju ofert dotyczących działalności usługowej lub bardziej zaawansowanych technologii nad pozostałymi dziedzinami ludzkiej wytwórczości. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych na Podkarpaciu działało w usługach - 75,1 % ogółu podmiotów gospodarczych, w kraju – 76,4 %. W przemyśle, do którego zaliczono również budownictwo odpowiednio: w województwie 22,8 %, w kraju 21,4 %. W rolnictwie działało 2,1 % podmiotów (w kraju to 2,2 %). Według Polskiej Klasyfikacji Działalności większość pracodawców zarejestrowanych w województwie podkarpackim według stanu na koniec 2013 r. zakwalifikowanych zostało do następujących sekcji: „handel i naprawy” 44 025 podmiotów gospodarczych (tj. 27,6 % ogółu) oraz „budownictwo” 19 955 podmiotów (12,5 %). Firmy należące do sekcji „przetwórstwo przemysłowe” stanowiły 9,7 % (15 444), a do sekcji „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, która obejmowała 7,9 % ogółu zakładów należało 12 620 podmiotów.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD. Stan na 31.12.2013 r.

Lp.	Sekcje według Polskiej Klasyfikacji Działalności	Polska		woj. podkarpackie	
		liczba podmiotów	% /w ogółem/	liczba podmiotów	% /w ogółem/
1	2	3	4	5	6
1	(A) Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	90 350	2,2	3 404	2,1
2	(B) Górnictwo i wydobywanie	4 396	0,1	245	0,2
3	(C) Przetwórstwo przemysłowe	367 005	9,0	15 444	9,7
4	(D) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	7 820	0,2	201	0,1
5	(E) Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13 771	0,3	482	0,3
6	(F) Budownictwo	477 925	11,7	19 955	12,5
7	(G) Handel (hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle)	1 074 744	26,4	44 025	27,6
8	(H) Transport i gospodarka magazynowa	252 909	6,2	10 577	6,6
9	(i) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	126 582	3,1	4 542	2,8
10	(J) Informacja i komunikacja	116 971	2,9	3 587	2,2
11	(K) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	131 039	3,2	4 284	2,7
12	(L) Działalność związana z obsługą rynku Nieruchomości	218 142	5,4	4 223	2,6
13	(M) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	371 498	9,1	12 620	7,9
14	(N) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	110 429	2,7	3 512	2,2
15	(O) Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	27 033	0,7	1 926	1,2
16	(P) Edukacja	144 319	3,5	6 800	4,3
17	(Q) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	211 949	5,2	8 878	5,6
18	(R) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	71 233	1,8	3 510	2,2
19	(S) Pozostała działalność usługowa oraz (T) Gospodarstwa domowe zatrudniające	251 927	6,2	11 410	7,1

	pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby *				
21	(U) Organizacje i zespoły eksterytorialne	217	0,01	2	0,001
22	Ogółem	4 070 259	100,0	159 627	100,0

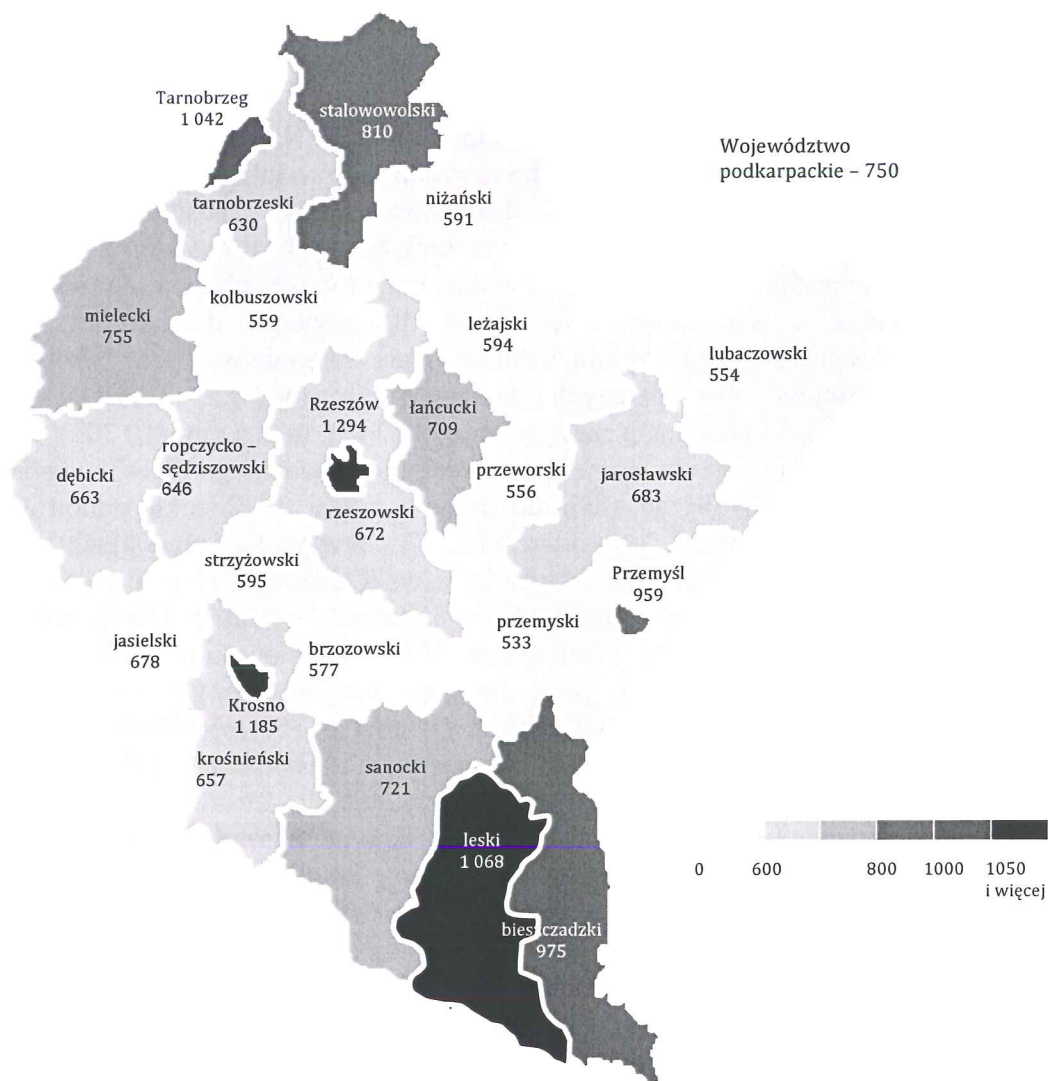
* Dane dostępne na stronie GUS łącznie dla sektorów S „Pozostała działalność usługowa” i T „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> BDL Warszawa 2015 r.

Przestrzenne zróżnicowanie podmiotów gospodarczych. Najwięcej firm działa na terenie z rozwiniętą infrastrukturą i zdobytymi rynkami zbytu dla produkowanych towarów lub usług. Nie bez znaczenia jest również dostępność kadry posiadającej odpowiednie kwalifikacje, także tam, gdzie jest niski koszt i brak barier w korzystaniu z specjalistycznych ofert. Dostępność niskooprocentowanego kredytu i możliwość aplikacji o odpowiednie środki stanowią również o korzystnych warunkach dla rozwoju działalności gospodarczej. Występują one najczęściej na obszarach intensywnie zurbanizowanych. Na koniec 2013 r. najwięcej podmiotów gospodarczych będących w rejestrze REGON odnotowano w: Rzeszowie (23 703) i powiatach rzeszowskim (11 147), mieleckim (10 301) oraz dębickim (8 968). Najmniej natomiast na terenie powiatów: bieszczadzkiego (2 165), leskiego (2 861) i lubaczowskiego (3 163). W stosunku do stanu z końca 2012 roku odnotowano wzrost ogółem o 4 593 podmiotów gospodarczych. W przypadku wszystkich powiatów w województwie odnotowano wzrosty. Największe w: Rzeszowie (wzrost o 1 297 podmiotów gospodarczych), powiecie rzeszowskim (459), powiecie mieleckim (361), dębickim (315), ropczycko-sędziszowskim (180), przemyskim (173), jarosławskim (172) i strzyżowskim (164). Wzrosty liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON nastąpiły również w: powiecie krośnieńskim (wzrost o 157), powiecie łańcuckim (143), leskim (130), brzozowskim (129) i w powiecie jasielskim (115)⁴¹. Za wskaźnik przedsiębiorczości dla celów porównawczych przyjmuje się często liczbę przedsiębiorstw w stosunku do liczby ludności mieszkającej na danym obszarze lub w przeliczeniu na odpowiednie wskaźniki analizy statystycznej (grupy ludności, dane ekonomiczne itp.). W przeliczeniu na powyższe wielkości związane z liczbą ludności mieszkającej na danym obszarze najwięcej przedsiębiorstw wpisanych było do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w województwach: mazowieckim (1 364), zachodniopomorskim (1 277), dolnośląskim (1 194), pomorskim (1 184). Również w województwach wielkopolskim, lubuskim, małopolskim i śląskim wartość wskaźnika była powyżej 1000. W przedziale poniżej 1000 do 900 przedsiębiorstw na 10 tys. ludności znalazły się trzy województwa: opolskie, łódzkie i kujawsko pomorskie. Następnie mniej niż 900 do 800 świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie i podlaskie. Na końcu zestawienia o najmniejszej liczbie podmiotów przypadających na 10 tys. ludności znalazły się takie województwa: lubelskie i na końcu rankingu województwo podkarpackie (750 przedsiębiorstw na 10 tys. ludności). Rozkład przedsiębiorstw na 10 tys. ludności w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego zamieszczono poniżej.

⁴¹ Wartości liczbowe zawarte na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Regionalnych, BDL Warszawa 2015 r. – dane według stanu na 31.12.2013 r.

Mapa 1. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON przypadających na 10 tysięcy ludności według powiatów województwa podkarpackiego, stan na koniec 2013 roku

Analizując wskaźnik, jakim jest liczba podmiotów przypadających na 10 tys. ludności, należy stwierdzić, iż najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie (wyższa wartość od średniej liczby dla województwa podkarpackiego – 750) odnotowano w powiatach o znacznym stopniu urbanizacji tj. Rzeszowie (1 294), Krośnie (1 185) i powiecie leskim (1 068)⁴². Średnia dla kraju przyjęła wartość 1 057 podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności i tylko

⁴² W powiecie leskim odnotowano jedną z najniższych w województwie liczbę ludności, a jednocześnie w porównaniu z powiatem bieszczadzkim większą liczbę działających firm z powodu lepszej infrastruktury komunikacyjnej z pozostałą częścią województwa i braku funkcjonowania obszarów będących pod specjalną ochroną przyrodniczą tj. wyłączonych z możliwości prowadzenia poważniejszej działalności, która nie zawsze jest związana z degradacją środowiska naturalnego.

w nielicznych jednostkach administracyjnych w województwie i miastach na prawach powiatu Rzeszowie i Krośnie wartość ta była wyższa od średniej dla Polski. Pozostałymi powiatami lub miastami na prawach powiatów, gdzie odnotowano wskaźnik na poziomie wyższym od średniej w województwie były: Tarnobrzeg (1 042), powiat bieszczadzki (975), Przemyśl (959), powiat stalowowolski (810) i mielecki (755). Najmniej wartość (znacznie niższą od średniej dla województwa podkarpackiego) odnotowano w przypadku powiatów: przemyskiego (533), lubaczowskiego (554), przeworskiego (556), kolbuszowskiego (559), brzozowskiego (577), niżańskiego (591), leżajskiego (594) i strzyżowskiego (595). Porównując liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadającej na 10 tys. ludności z wielkością tego wskaźnika w przekroju województw należy podkreślić, iż pomimo corocznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych województwo podkarpackie zajmuje nadal 16 miejsce w kraju⁴³. Ciekawych danych może również dostarczyć analiza liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Najwyższą wartość wskaźnika dotyczyła: powiatu leskiego i Krosna (po 13,6), Rzeszowa (13,5), miasta Tarnobrzega (12,1) i powiatu bieszczadzkiego (12,0). Powyższe dane zestawione według powiatów lub miast na prawach powiatów związane z wyższą wartością wskaźnika pokazują korzystniejszą sytuację w tym zakresie od pozostałych, jak również charakteryzowały się znaczną wartością wskaźnika, niejednokrotnie wyższą od średniej wojewódzkiej (8,9) lub nawet w niektórych przypadkach od średniej krajowej (12,1).

1.4. Aktywność zawodowa i struktura zatrudnienia

Aktywność zawodowa. Liczba ludności aktywnej zawodowo w województwie podkarpackim w IV kwartale 2013 r. wynosiła 963 tys. Aktywność zawodowa ludności różnicowała się w zależności od płci, wieku, wykształcenia, jak też i wg podziału terytorialnego (miasto – wieś). W okresie IV kwartału 2013 r. współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 56,8 %. Współczynnik aktywności zawodowej był wyższy w populacji mężczyzn (64,6 %) niż kobiet (49,4 %), mieszkańców wsi (57,3 %) niż miast (56,1 %), osób w wieku 35 – 44 lat (87,5 %) i 25 – 34 lat (85,3 %) aniżeli w pozostałych kategoriach wiekowych. W grupie 45 – 54 lat współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 80,8 %, 15 - 24 lat 33,6 %, a w grupie 55 lat i więcej – 24,1 %.

Współczynnik aktywności zawodowej wg wykształcenia. Najwyższą wartość omawianego współczynnika (82,3%) odnotowano wśród osób posiadających wykształcenie wyższe. Wysokiemu współczynnikowi aktywności zawodowej w tej grupie towarzyszył również wysoki wskaźnik zatrudnienia, który wynosił 73,8 %. Najniższy współczynnik aktywności zawodowej (18,9 %), a także wskaźnik zatrudnienia (14,7 %) dotyczył osób posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, tj. wykształcenie gimnazjalne (podstawowe lub niepełne podstawowe) oraz bez wykształcenia szkolnego (szczegółowe dane porównawcze na ten temat zawarte zostały w aneksie statystycznym zamieszczonym pod koniec opracowania, tablica nr 21)⁴⁴.

⁴³ Źródło: Główny Urząd Statystyczny <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2015 r.

⁴⁴ Wskaźnik zatrudnienia jest udziałem osób pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem lub w danej grupie wieku. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2013 roku, opracowanie sygnałne, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2014 r. oraz Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2015 r.

Tabela 9. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie podkarpackim według płci i miejsca zamieszkania. Dane na koniec IV kwartału danego roku

Wyszczególnienie/ lata	Ogółem dla województwa podkarpackiego	Miasto	Wieś	Kobiety	Mężczyźni
	1	2	3	4	5
2000	55,9	54,3	57,0	50,8	61,7
2004	54,9	52,0	56,8	48,3	62,1
2005	54,1	52,5	55,2	49,3	59,4
2006	53,8	52,4	54,8	46,9	61,3
2007	55,5	51,8	58,0	48,7	62,4
2008	55,8	52,0	58,6	62,7	49,4
2009	55,9	53,1	57,8	63,6	48,6
2010	56,1	54,8	56,9	62,1	50,4
2011	57,2	55,8	58,2	64,1	50,5
2012	56,5	55,3	57,4	63,6	49,6
2013	56,8	56,1	57,3	49,4	64,6

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podkarpackiego z lat 2002-2008 oraz Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał w latach: 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013 r.

Pracujący⁴⁵. W 2013 r. na terenie województwa podkarpackiego pracowało ogółem 792 771 osób, co stanowiło 5,7 % pracujących w Polsce. Z ogólnej liczby pracujących w sektorze prywatnym zatrudnionych była 639 536 osób – 80,7 %. W sektorze publicznym odnotowano 153 235 pracujących (19,3 %). W ogólnej grupie pracujących kobiety stanowiły ok. 48,2 %⁴⁶.

Pracujący według sekcji PKD. W sektorze rolnictwa (łącznie z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) pracowało ogółem 259 686 osób (32,8 %), w sektorze przemysłowym 154 768 (19,5 %), w budownictwie 37 453 osób (4,7 %). Działalność produkcyjna w zakresie przemysłu i budownictwa stanowiła łącznie 24,2 %. W usługach pracowało łącznie 340 864 osoby, tj. 43 % ogółu osób pracujących, w tym :

- w handlu i naprawach pojazdów samochodowych – 94 371 osób, co obejmowało 11,9 % ogółu pracujących,
- transporcie i gospodarce magazynowej – 27 788 – 3,5 %,
- zakwaterowaniu i gastronomii – 9 075 – 1,1 %,
- informacji i komunikacji – 7 555 – 1,0 %,
- w działalności finansowej i ubezpieczeniach – 9 803 – 1,2 %,
- obsłudze rynku nieruchomości – 5 943 – 0,7 %,
- działalności profesjonalnej naukowej i technicznej – 15 570 – 2,0 %,
- administrowaniu i działalności wspierającej – 17 524 – tj. 2,2 %,
- administracji publicznej i obronie narodowej, obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych – 31 933 – tj. 4,0 %,
- edukacji – 57 170 – 7,2 %,

⁴⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych w obronie narodowej i bezpieczeństwie publicznym. Dane zawierają pracujących w rolnictwie indywidualnym. Pracujących ujęto wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności firmy.

W kategorii „Przemysł i budownictwo” zawarto: górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, dostawę wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywację i budownictwo.

W kategorii „Pozostałe usługi” zawarto również działalność profesjonalną, naukową i techniczną, administrowanie i działalność wspierającą; administrację publiczną i obronę narodową, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukację; Opiekę zdrowotną i pomoc społeczną; działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostałą działalność usługową.

⁴⁶ Publikacja GUS „Pracujący w gospodarce narodowej w 2013 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014 r.

- opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 45 735 – tj. 5,8 %,
- działalności związanej z kulturą rozrywką i rekreacją – 6 622 – 0,8 %,
- oraz w tzw. „pozostałej działalności usługowej” 11 775 – 1,5 %.

Jak wynika z badania BAEL realizowanego przez GUS, w porównaniu do innych województw w kraju, poziom zatrudnienia w sektorze usługowym w województwie podkarpackim jest na niskim poziomie, co stanowiło 10 lokatę wśród województw i 4,6 % średniej dla kraju pracowników zatrudnionych w usługach, pomimo liczbowo znacznej ilości podmiotów gospodarczych działających w tym sektorze⁴⁷. Warto także wspomnieć o tradycyjnym rodzaju działalności gospodarczej w regionie, jakim jest sektor rolnictwa. Wzmacniany jest proces w zakresie poprawy efektywności i jakości produkcji w sektorze rolnictwa powiązany z przetwórstwem przemysłowym. Następuje modernizacja gospodarowania na wsi, co jest warunkowane między innymi przez zakup nowych maszyn i urządzeń służących dla nowoczesnej produkcji rolnej. Następuje proces powstawania i wspierania już funkcjonujących grup producenckich. W roku 2010 GUS zrealizował powszechny spis rolny. Wyniki tego spisu świadczą o wzroście ilości gospodarstw o zwiększonej powierzchni użytków rolnych. Proces ten dopiero się rozpoczyna i zależy od wielu czynników zarówno świadomościowych jak i twardych determinantów ekonomicznych⁴⁸. W większości powiatów województwa utrzymuje się nadal rozdrobnienie produkcji rolnej, co jest związane z występowaniem bezrobocia ukrytego na wsi⁴⁹. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 hektara użytków rolnych w województwie podkarpackim (2013 r.) wynosiła 5,0 hektara, przy czym dla kraju wartość ta wynosiła 10,7 hektarów. Daje to analogicznie jak w 2012 r. przedostatnie tj. 15 miejsce w przekroju województw⁵⁰. Pomimo funkcjonowania kilku klastrów technologicznych w województwie, do niekorzystnych zjawisk i tendencji należy zaliczyć zbyt małą liczbę podmiotów gospodarczych w tych dziedzinach gospodarki regionalnej, które charakteryzują się wysokim stopniem nasycenia nowoczesną myślą techniczną i innowacją zarówno w sposobie produkcji, jak i tzw. produktową. Proces ten ma także wpływ na poziom emigracji z naszego regionu wysokokwalifikowanych kadr. Chodzi tutaj głównie o osoby młode często z wyższym wykształceniem o wysokim stopniu mobilności zawodowej i przestrzennej, posiadające ponadto znaczne zdolności przystosowania się do nowych, trudnych warunków bytowania za granicą kraju. Podejmują oni wielokrotnie znaczne

⁴⁷ Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> Warszawa 2015 r. Kategoria – rynek pracy, grupa – aktywność ekonomiczna ludności /dane średnioroczne/. Podgrupa: pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci, sektory ekonomiczne.

⁴⁸ Do sektora rolniczego zaliczono również: leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

⁴⁹ Nadmieniamy, iż efektywność sektora produkcji rolnej uzależniona jest również od czynników naturalnych (głównie jakości gleby i warunków atmosferycznych). Dopiero korzystna interakcja wielu czynników stymuluje wzrost produkcji rolnej. W ostatnich latach na sytuację w rolnictwie wpłynął wzrost standardów jakości, zmiana nawyków żywieniowych u osób młodych, a także nowoczesne sposoby żywienia i hodowli zwierząt gospodarskich. Analizując sytuację w zakresie wielkości gospodarstw rolnych w kraju warto odnotować znaczny spadek o ponad ¼ gospodarstw najmniejszych o powierzchni 0 – 5 ha użytków rolnych, spadek liczby gospodarstw o powierzchni od 5 do 20 ha – o 17 % oraz utrzymanie się na zbliżonym poziomie liczby gospodarstw z grupy obszarowej od 20 do 50 ha. Znaczny wzrost gospodarstw największych o powierzchni 50 ha i więcej – o ponad 34%. Podkreślić przy tym należy, że opisane wyżej procesy zmian następują wolno tj. w dłuższym przedziale czasowym. Odsetek gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej wynosi zaledwie 9%, podczas gdy odsetek gospodarstw najmniejszych (0-5 ha), wynosi prawie 70%. Województwa południowo – wschodnie charakteryzują się dużą liczbą drobnych gospodarstw rolnych, podczas gdy w województwach północnych występują gospodarstwa powierzchniowo największe. Rozdrobnienie agrarne gospodarstw indywidualnych wraz z sytuacją na rynku pracy wpływa na strukturę osób pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w Polsce nie przekracza 7 ha i jednocześnie gospodarstwa do 7 ha stanowią znaczącą większość, bo aż ¾ ogólnej liczby gospodarstw rolnych w kraju. W gospodarstwach tych ulokowane jest ¾ ogółu osób wnoszących jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Fakt zatrudniania pracowników najemnych nabiera istotnego znaczenia dopiero w gospodarstwach o powierzchni od 30 ha użytków rolnych (zarówno w gospodarstwach prowadzonych przez osoby fizyczne jak i prawne). Źródło: GUS, Grupa Robocza do spraw Powszechnego Spisu Rolnego 2010 rok, A. Łączyński (red.) „Raport z wyników, powszechny spis rolny 2010 r.”, GUS Warszawa 2011 r. s. 22 – 25.

⁵⁰ Gospodarstwo powyżej 1 hektara fizycznego użytków rolnych spełnia definicję gospodarstwa rolnego. Rocznik Statystyczny Województw 2013 s. 63, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2015 r. Publikacja elektroniczna zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Na podstawie danych pochodzących z powszechnych spisów rolnych 30 VI 2010 r. według siedziby użytkownika gospodarstwa.

wyzwania w postaci zatrudnienia poza granicami Polski w zawodach, przy wykonywaniu których nie jest potrzebny wysoki poziom wykształcenia czy praktycznych umiejętności mistrzowskich tj. przy tzw. „pracach prostych” w przemyśle lub usługach, a także w sezonowym zatrudnieniu w rolnictwie. W 2013 r. nakłady na działalność badawczo – rozwojową w cenach bieżących wyniosły na Podkarpaciu ogółem 793,7 mln. zł (7 lokata), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu daje wartość 373 zł i (4 lokata). Jednakże należy zaznaczyć, iż wskaźnik ten jest silnie uzależniony od liczby mieszkańców. W kraju w tym samym okresie wydatkowano na ten cel ogółem 14 423,8 mln. zł, per capita 375 zł. Analizując nakłady na działalność B+R ogółem (w mln. zł) w województwie podkarpackim były to lokaty w: 2000 r. – 10, 2005 r. – również 10 lokata, 2010 r. – 7 lokata, 2011 r. – 8 lokata i 2012 r. – również 8 lokata⁵¹. Istotnym elementem rozwoju jest także stadium zaawansowania nowoczesnej działalności innowacyjnej. W 2013 r. nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle w zakresie innowacji produktowych i procesowych wyniosły w województwie podkarpackim ogółem 1069,1 mln. zł, co określa 8 lokatę w przekroju województw. W kraju wydatkowano na ten cel ogółem 19520,7 mln zł. Analizując nakłady (w mln. zł) na działalność innowacyjną zarówno w zakresie innowacji produktowej jak i w procesie produkcji w województwie były to lokaty: 2005 r. – 8 lokata, 2010 r. – 8 i 2011 r. – 7 i 2012 r. również 7 lokata⁵².

2. Bezrobotni na rynku pracy

Na koniec 2014 r. w województwie podkarpackim było zarejestrowanych 137 932 bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 roku (154 216) liczba osób bezrobotnych w okresie 2014 r. spadła ogółem o 16 284 osób (tj. o 10,6 %). Zjawisko sezonowości przyjętych wielkości, które są wartościami mierzalnymi powiązanymi ze zmianą pór roku dotyczy również poziomu bezrobocia rejestrowanego, którego zmiany są widoczne cyklicznie w skali roku. Sezonowość warunkowaną przez charakter działalności gospodarczej odnotowano również w latach wcześniejszych. W poszczególnych miesiącach 2014 r. występowały takie zmiany, które wynikały z okresowych fluktuacji w ewidencji osób bezrobotnych – tzw. „napływów” i „odpływów”, mając wpływ na ilość zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy według stanu na koniec poszczególnych miesięcy. W styczniu, lutym i marcu 2014 r. liczba bezrobotnych była wyższa od stanu wyjściowego (koniec grudnia 2013 roku). Od kwietnia do grudnia 2014 r. była na niższym poziomie. W końcu 2014 r. w porównaniu z grudniem roku poprzedniego spadki odnotowano w przypadku wszystkich 21 powiatów i 4 miast na prawach powiatu. Największy spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy odnotowano w następujących: jasielskim (o 1 511 bezrobotnych), stalowowolskim (1 285), krośnieńskim (1 143). W poniższej tabeli zamieszczamy stany osób bezrobotnych z podziałem na powiaty tzw. „grodzkie” i „ziemskie” zawarte w granicach administracyjnych województwa podkarpackiego.

⁵¹ Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2014 s. 56. Publikacja w postaci elektronicznej, zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Nakłady ujęte zostały bez amortyzacji środków trwałych. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową obejmują nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane, przemysłowe i prace rozwojowe a także nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością sektora B+R niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych.

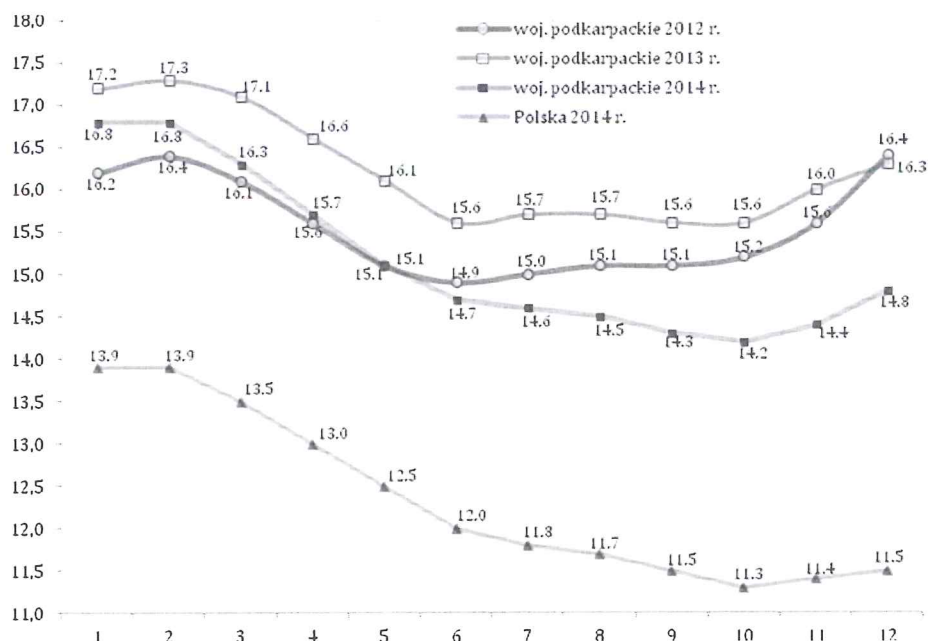
⁵² Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2014 s. 493. Publikacja w postaci elektronicznej, zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>.

Tabela 10. Liczba bezrobotnych według powiatów

POWIAT	Liczba bezrobotnych ogółem według statystyki PUP		wzrost/ spadek w 2014 r.
	stan na koniec grudnia 2013 r.	stan na koniec grudnia 2014 r.	kol. 3-2 /liczba/
1	2	3	4
Bieszczadzki	2 046	1 874	-172
Brzozowski	7 342	6 700	-642
Dębicki	8 312	7 443	-869
Jarosławski	10 044	9 220	-824
Jasielski	10 015	8 504	-1 511
kolbuszowski	4 180	3 652	-528
Krośnieński	7 137	5 994	-1 143
Leski	2 878	2 668	-210
Leżajski	5 585	5 315	-270
Lubaczowski	4 409	3 925	-484
Łańcucki	6 391	5 800	-591
Mielecki	7 693	7 325	-368
Niżański	6 237	5 477	-760
Przemyski	6 400	5 470	-930
Przeworski	6 809	5 971	-838
Ropczycko - sędziszowski	6 344	5 431	-913
Rzeszowski	10 011	9 421	-590
Sanocki	5 798	5 228	-570
Stalowowolski	6 745	5 460	-1 285
Strzyżowski	6 530	5 869	-661
Tarnobrzegi	3 293	2 892	-401
Krosno	2 604	2 123	-481
Przemyśl	5 071	4 706	-365
Rzeszów	9 380	8 715	-665
Tarnobrzeg	2 962	2 749	-213
Województwo	154 216	137 932	-16 284

Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS – 01.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, obliczana przez GUS w końcu grudnia 2014 r. wynosiła w województwie podkarpackim 14,8 % (w kraju – 11,5 %). Rok wcześniej wskaźnik przyjął wartość 16,3 % (w kraju 13,4 %).

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego styczeń-grudzień 2014 r. (porównanie 2013, 2012 r.) województwo podkarpackie, Polska 2014 rok, dane w %

Dane zostały zamieszczone na stronie internetowej GUS w Banku Danych Lokalnych. Dane krótkookresowe, rynek pracy, bezrobocie rejestrowane, stopa bezrobocia rejestrowanego (dane miesięczne) ostatnia aktualizacja: 2015-01-28. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem) tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopa bezrobocia rejestrowanego zawiera uwzględnienie osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników: w latach 2004 do listopada 2010 r. - Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a od grudnia 2010 r. - PSR 2010. Liczby na osi x1-12 to poszczególne miesiące tj. styczeń, luty itd. w danym roku kalendarzowym. Źródło wartości liczbowych: GUS w Warszawie, Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2015 r.

Struktura powiatowa stopy bezrobocia. Rozpiętość między najwyższą, a najniższą stopą bezrobocia wg stanu na koniec grudnia 2014 r. wyniosła 16,6 pkt. proc. (w grudniu 2013 r. 17,7 pkt. proc.). Najwyższą stopę bezrobocia pod koniec analizowanego roku odnotowano w powiatach: niżańskim (23,3 %), brzozowskim (22,6 %), leskim (22,2 %), strzyżowskim (21,9 %), i bieszczadzkim (20,6 %). Najniższą natomiast w: Krośnie (6,7 %), Rzeszowie (7,8 %) i w powiatach: mieleckim (11,4 %), stalowowolskim (12,3 %), dębickim oraz sanockim (po 12,6 %). Stopę bezrobocia wyższą od średniej w województwie odnotowano w 16 powiatach.

Płynność bezrobocia. Analizując „napływ” i „odpływ” osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy należy stwierdzić, iż w okresie 12 miesięcy 2014 r. zarejestrowało się ogółem 160 950 bezrobotnych (w 2013 r. 171 300 osób). Tradycyjnie, większość zarejestrowanych w PUP stanowiły osoby powracające do ewidencji po raz kolejny, czyli już wcześniej zarejestrowane w urzędach pracy (132 197 osób - 82,1 %). Po raz pierwszy w statystykach PUP odnotowano 28 753 osoby (17,9 % ogólnego napływu do ewidencji PUP). Powtórne rejestracje dotyczyły głównie tych osób, które po okresie krótkotrwałego zatrudnienia (w tym także subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy)

powracali do ewidencji urzędów pracy, gdyż pracodawcy nie dysponowali możliwościami zatrudnienia zarówno okresowego jaki i na dłużej⁵³. Wśród ogólnej liczby osób zarejestrowanych (tzw. „napływu” – 160 950):

- kobiety stanowiły 46,5 % (74 825 kobiet),
- zamieszkali na wsi 62,0 % (99 810 osób),
- poprzednio pracujący 76,0 % (122 300 osób),
- bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki 14,1 % (22 709 osób),
- zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy 4,5 % (7 304 osób),
- cudzoziemcy 0,1% tj. 177 bezrobotnych.

Najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w następujących powiatach:

- rzeszowskim (10 406 osób),
- Rzeszowie (10 136),
- mieleckim (9 998),
- jarosławskim (9 975),
- jasielskim (9 827),
- dębickim (9 016).

Najmniej bezrobotnych zarejestrowało się w powiatach:

- bieszczadzkim (2 245 osób),
- Krośnie (2 921),
- leskim (3 002),
- Tarnobrzegu (3 605),
- tarnobreskim (3 902).

Drugim elementem wpływającym na zmianę poziomu bezrobocia jest liczba osób, które utraciły status bezrobotnego. W 2014 r. z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano ogółem 177 234 bezrobotnych (w 2013 roku 170 891) z tego 46,8 % (82 860 osób) z tytułu podjęcia pracy (w 2013 r. 47,6 % tj. 81 379 osób). Z ogólnej liczby osób wyłączonych z powodu podjęcia zatrudnienia (12 813 osób) 15,5 % stanowili wyrejestrowani z przyczyny podjęcia zatrudnienia w ramach miejsc pracy subsydiowanej ze środków Funduszu Pracy (w 2013 r. 11 481 osób tj. 14,1 %). Największą liczbę wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- jasielskim (11 338),
- rzeszowskim (10 996),
- Rzeszowie (10 801),
- jarosławskim (10 799),
- mieleckim (10 366 osób),
- dębickim (9 885).

Najmniej natomiast w powiatach:

- bieszczadzkim (2 417 osoby),
- leskim (3 212),

⁵³ „Napływ” obejmuje liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w analizowanym okresie w urzędach pracy, a „odpływ” określa liczbę osób wyłączonych z ewidencji powiatowych urzędów pracy, co następuje w tym samym okresie, co analizowany napływ.

- Krośnie (3 402),
- Tarnobrzegu (3 818),
- tarnobrzeskim (4 303).

Częstym powodem wyrejestrowania z ewidencji było niepotwierdzenie przez bezrobotnych ustawowego obowiązku potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. Z tego powodu wyłączono 47 071 osób tj. 26,6 % ogólnej liczby wyrejestrowanych (w 2013 r. 26,1 %). W okresie 2014 r. „odpływ” bezrobotnych był wyższy niż „napływ” ogółem o 16 284 osoby. Występujące na rynku pracy procesy dostosowania do standardów UE, uzyskania odpowiedniego poziomu kompetencji i rozwoju kapitału społecznego podczas realizacji unijnych polityk zasobów ludzkich oraz związane z tym zjawiskiem niedopasowanie, łagodzone w pewnym zakresie przez działania powiatowych urzędów pracy, które miały na celu odpowiednią interwencję na rynku pracy i z tej przyczyny efektywniejszą aktywizację bezrobotnych w ramach różnorodnych form promocji zatrudnienia. W wyniku spożytkowania przeznaczonych na ten cel środków pochodzących z Funduszu Pracy, w celu realizacji prac interwencyjnych skierowano 3 125 bezrobotnych (w 2013 r. 3 488). Przy robotach publicznych zatrudniono 1 930 osób (2013 r. 1 619), na szkolenia (lub przekwalifikowania) zostało skierowanych 5 103 bezrobotnych (w okresie 2014 r. 5 585), na staż 16 197 (w 2013 r. 15 880), na przygotowanie zawodowe dorosłych 5 osób (w 2013 r. 48). W celu odbycia prac społecznie użytecznych skierowano 1 288 bezrobotnych (w 2013 r. 1 471). Refundacje kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej otrzymało 4 313 pracodawców (w 2013 r. 3 144), a dotacje na uruchomienie własnej działalności gospodarczej 3 076 bezrobotnych (w 2013 r. 3 037)⁵⁴.

2.1. Bezrobotni z prawem do zasiłku

Z ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2014 r., 15 501 osób posiadało prawo do pobierania zasiłku. Uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych stanowili 11,2 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. (17 978) liczba zasiłkobiorców zmniejszyła się o 2 477 osób. Najwyższy udział zasiłkobiorców w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- leskim (18,2 %),
- brzozowskim (16,1 %),
- bieszczadzkim (16,0 %),
- ropczycko – sędziszowskim (14,8 %),
- strzyżowskim (14,7 %),
- niżańskim (14,2 %),
- krośnieńskim (13,3 %),
- Krośnie (13,0 %),
- mieleckim (12,3 %).

⁵⁴ Na podstawie art. 46 ustawy O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. z późniejszymi zmianami, ust. 1 pkt. 1 i 1a oraz ust. 1a ogólnie określające zasady refundacji pracodawcom kosztów utworzenia nowego miejsca pracy dla osoby bezrobotnej w zakresie posiadanych przez PUP środków finansowych. Natomiast ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy określa zasady rozpoczęcia działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy.

Najniższy natomiast w powiatach (lub miastach na prawach powiatów) :

- Przemyślu i powiecie przemyskim (po 6,7 %),
- jarosławskim (8,4%),
- leżajskim (8,7 %),
- kolbuszowskim (8,8%),
- przeworskim i jasielskim (po 9,0 %),
- stalowowolski (9,9 %),
- łańcuckim (10,4 %),
- sanockim (10,7 %),
- Rzeszowie (11,2 %),
- lubaczowskim i rzeszowskim (po 11,3 %),
- dębickim i tarnobrzeskim (po 11,4 %),
- Tarnobrzegu (11,5 %).

2.2. Bezrobotni zamieszkali na wsi

Na koniec grudnia 2014 r. spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 87 071 osób mieszkało na terenach wiejskich, co stanowiło 63,1 % ogółu bezrobotnych. Kobiety zamieszkałe na wsi (44 142 osoby) stanowiły 50,7 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich. W porównaniu stanu na 31 grudnia 2014 roku w stosunku do 31 grudnia 2013 roku, gdzie odnotowano ogółem 97 537 bezrobotnych zamieszkałych na wsi, liczba ta spadła w okresie 2014 roku ogółem o 10 466 osób. Najwyższy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi odnotowano w następujących powiatach :

- przemyskim (100,0 %),
- brzozowskim (91,3 %),
- krośnieńskim (89,6 %),
- strzyżowskim (88,1 %),
- kolbuszowskim (86,8 %).

Najniższy w następujących powiatach:

- stalowowolskim (41,3 %),
- mieleckim (52,1 %),
- sanockim (56,8 %),
- dębickim (59,4 %),
- bieszczadzkim (59,7 %)⁵⁵.

Wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi 11,1 % osób (na koniec 2013 roku – 11,8 %) posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych, a 13,9 % ogółu osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi (na koniec 2013 roku – 13,4 %) posiadało gospodarstwo rolne, którego powierzchnia nie przekraczała 2 ha przeliczeniowych. Bezrobotni zamieszkali na wsi to przede wszystkim osoby:

- młode w wieku do 34 lat – 52,4 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich,

⁵⁵ W powiecie przemyskim za wyjątkiem Przemyśla, wyłączonego na prawach powiatu grodzkiego brak jest innych miast w granicach administracyjnych powiatu ziemskiego. Z tej przyczyny liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich w ramach powiatu przemyskiego wynosi 100 %, co stanowi wyjątek. W pozostałych powiatach ziemskich liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi jest zróżnicowana i zawiera się w przedziale procentowym od 44,6 % wartość najniższą (powiat stalowowolski) do 91,3 % dla powiatu brzozowskiego.

- posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,1 % ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi) oraz policealne i średnie zawodowe (25,3 %) – razem obie powyższe kategorie stanowiły 58,5 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi.

Jak wynika z dokumentów przedłożonych powiatowym urządowi pracy w województwie podkarpackim bezrobotni zarejestrowani jako zamieszkujący na terenach wiejskich posiadają również niewielkie udokumentowane doświadczenie zawodowe. Tylko 39,9 % spośród nich posiadało staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 23,4 % dotychczas w ogóle jeszcze nie pracowało. Osoby zamieszkałe na wsi stosunkowo długo pozostawały w ewidencji urzędów pracy tj. 44,9 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, z tego 28 % powyżej 24 miesięcy.

2.3. Bezrobotni wg płci

Na koniec 2014 r. bezrobotne kobiety stanowiły 51 % (tj. 70 305) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2013 roku – 50,2 %). W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. ich liczba uległa zmniejszeniu o 7 110 kobiet. Mężczyźni stanowili na koniec 2014 r. 49 % ogółu osób zarejestrowanych – 67 627 osób (w 2013 roku 49,8 %). Udział bezrobotnych kobiet pozostających w ewidencji PUP według stanu na 31.12. 2014 r. był większy niż 50,0 % w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych ujętych według tego samego stanu PUP w następujących powiatach i miastach na prawach powiatu:

- dębickim (55,8 %),
- jasielskim (54,5 %),
- tarnobrzeskim (53,8 %),
- stalowowolskim (53,5 %),
- miasto Krosno i powiecie krośnieńskim (po 53,0 %),
- brzozowskim (52,9 %),
- ropczycko-sędziszowskim (52,7 %),
- mieleckim (52,3 %),
- strzyżowskim (52,1 %),
- przeworskim (51,8 %),
- sanockim (51,5 %),
- Przemyślu (51,3 %),
- powiecie bieszczadzkim (51,1 %),
- Tarnobrzegu (51,0 %),
- Rzeszowie (50,7 %),
- niżańskim (50,2 %).

W pozostałych 8 powiatach lub miastach na prawach powiatów omawiany udział był niższy niż 50,0 %. Były to następujące: jarosławski, kolbuszowski, leski, leżajski, lubaczowski, łańcucki, przemyski, rzeszowski. Sytuacja kobiet na rynku pracy nie jest korzystna, i co warto zaznaczyć, w większym stopniu trudniejsza niż mężczyzn. Bezrobotne kobiety stanowią z reguły ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych. Najczęściej są osobami młodymi (w wieku od 18 do 34 lat) – 52,5 % ogółu bezrobotnych kobiet, stosunkowo długo pozostające bez zatrudnienia (48,8 % ogółu zarejestrowanych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy z tego 32,1 % dłużej niż 2 lata). Trudności tych nie eliminuje wyższy poziom wykształcenia bezrobotnych kobiet. Wykształcenie wyższe

posiadało 18,8 % bezrobotnych kobiet i 8,7 % bezrobotnych mężczyzn. Policealne i średnie zawodowe 29,1 % kobiet i 21,8 % mężczyzn, a średnie ogólnokształcące 12,9 % kobiet i 7,6 % mężczyzn. Bezrobotni mężczyźni przeważali natomiast wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 36,0 % bezrobotnych mężczyzn i 24,4 % kobiet, a gimnazjalne i poniżej 25,9 % zarejestrowanych mężczyzn i 14,8 % kobiet⁵⁶.

2.4. Bezrobotni według wieku

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (30,2 %). Drugą, co do liczebności, w wieku od 35 do 44 lat (21,1 %). Obie grupy stanowiły 51,3 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Dla porównania bezrobotne kobiety w wieku od 25 do 34 lat stanowiły 33,9 %, a w wieku 35 do 44 lat 23 % (łącznie 56,9 %). Bezrobocie wśród osób będących w wieku produkcyjnym jest zjawiskiem niekorzystnym, którego negatywne skutki wpływają na poziom rozwoju gospodarczego w regionie.

Tabela 11 . Bezrobotni według wieku. Stan na 31. 12. 2014 r.

Wiek w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
18-24	26 570	19,3%	13 047	18,6%
25-34	41 704	30,2%	23 832	33,9%
35-44	29 108	21,1%	16 174	23,0%
45-54	24 769	18,0%	12 207	17,4%
55-59	11 699	8,5%	4 736	6,7%
60-64	4 082	3,0%	309	0,4%
ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Dodatkowo sytuację pogarsza fakt, że często pierwszym doświadczeniem absolwentów na rynku pracy po ukończeniu szkoły jest rejestracja w powiatowym urzędzie pracy. Stąd też istotnym zadaniem urzędów pracy są działania na rzecz promocji zatrudnienia oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia wśród nie tylko absolwentów, ale i osób młodych.

2.5. Bezrobotni według poziomu wykształcenia

W grupie bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najliczniejszy udział stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,1 %) oraz policealne i średnie zawodowe (25,5 %). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 20,2 % ogółu bezrobotnych. Natomiast najmniejsza grupa osób – 13,9 % ogółu bezrobotnych legitymowało się wykształceniem wyższym. Od kilku lat odnotowujemy wzrost tej grupy bezrobotnych (na koniec 2004 roku stanowili oni 5,5%, w 2005 r. (6,2%), w 2006 r. (6,9%), w 2007 r. (7,8%), w 2008 r. (9,2%), w 2009 (10,2%), w 2011 r. (12,8 %), w 2012 r. (13,1 %). Na koniec 2013 r. osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym stanowiły 13,7 % ogółu bezrobotnych.

⁵⁶ Udziały zostały obliczone oddzielnie w grupie bezrobotnych kobiet i mężczyzn w stosunku do wartości ogółem dla danej grupy podzielonej dichotomicznie na płeć. Odsetki prezentują rozkład wykształcenia dla danej zmiennej w zakresie gradacji poziomów edukacji.

Niejednokrotnie bezrobotni posiadający niski poziom umiejętności zawodowych pomimo posiadania wykształcenia (gimnazjalne i poniżej, zasadnicze zawodowe) stanowili razem 50,3 % ogółu bezrobotnych. Osoby te również powyżej 12 miesięcy pozostają w ewidencji powiatowych urzędów pracy i stanowiły według omawianego stanu ponad ½ w grupie bezrobotnych długoterminowo.

Tabela 12. Bezrobotni wg wykształcenia. Stan na 31. 12. 2014 r.

Poziomy wykształcenia	Bezrobotni ogółem	% w bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
wyższe	19 134	13,9%	13 238	18,8%
policealne i średnie zawodowe	35 164	25,5%	20 435	29,1%
średnie ogólnokształcące	14 213	10,3%	9 070	12,9%
zasadnicze zawodowe	41 493	30,1%	17 151	24,4%
gimnazjalne i poniżej	27 928	20,2%	10 411	14,8%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS- 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

2.6. Bezrobotni według Polskiej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej

Na koniec 2014 r. liczba bezrobotnych, którzy pracowali przed zarejestrowaniem się w urzędach pracy wynosiła 108 259 osób, tj. ok. 78,5 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca 2013 roku (118 438) ich liczba spadła o 10 179 osób. Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących:

- 84 095 osób (77,7 %) pracowało wcześniej w zakładach sektora prywatnego,
- 15 764 osób (14,6 %) w zakładach sektora publicznego,
- 8 400 osób (7,8 %) w zakładach o niezidentyfikowanym rodzaju działalności (brak dokładnych danych na temat miejsca pracy w dokumentach przedłożonych do rejestracji w powiatowych urzędach pracy).

Jak wynika z danych PUP osoby dotychczas niepracujące stanowiły ok. 21,5 % ogółu bezrobotnych. Od kilkunastu lat specyfika regionalnego zatrudnienia bezrobotnych w ostatnim miejscu pracy pozostaje niezmienna i dominują takie same sekcje odnotowane jako miejsce pracy wykonywanej bezpośrednio przez rejestracją w powiatowym urzędzie pracy. Według stanu na 31 grudnia 2014 r. najwięcej bezrobotnych pracowało poprzednio w zakładach pracy należących do następujących sekcji PKD: przetwórstwo przemysłowe (21,2 %), handel i naprawy (19,2 %) i budownictwo (12,3 %). Następnie w zakładach zaliczanych do sekcji administracji publicznej i obrony narodowej (5,3 %), działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (4,3 %), działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3,6 %), rolnictwie (łowiectwie, leśnictwie i rybactwie) (3,5 %), transporcie i gospodarce magazynowej (2,9 %), jak również w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (2,9 %), w sektorze edukacji (2,8 %), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (2,3 %), działalności finansowej i ubezpieczeniowej 1,1 %). Najmniej w zakładach pracy zaliczanych do sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (0,2 % ogółu bezrobotnych poprzednio pracujących) górnictwo i wydobywanie (0,3 %), informacji i komunikacji oraz działalności powiązanej z obsługą rynku nieruchomości (po 0,7 %), działalności związanej z kulturą rozrywką

i rekreacją (0,8 %) dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (0,8 %).

2.7. Bezrobotni według zawodów

Na koniec 2014 r. odnotowano największą liczbę bezrobotnych w następujących grupach zawodów i specjalnościach (w 1 cyfrowych kodów zawodów)⁵⁷:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 33 098 osób (29,7 %) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 21 027 (18,8 %),
- technicy i inny średni personel – 18 881 (16,9 %),
- specjaliści – 15 458 (13,9 %),
- pracownicy przy pracach prostych – 9 224 (8,3 %).

Warto nadmienić, iż znaczną zbiorowość wśród bezrobotnych tj. 26 322 osoby stanowili zarejestrowani bez określonego zawodu, co obejmowało 19,1 % ogółu zarejestrowanych w PUP według stanu na koniec 2014 r. Najmniej osób bezrobotnych odnotowano w następujących grupach zawodów:

- siły zbrojne – 31 osób (0,03 %) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy – 495 (0,4 %),
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 2 347 (2,1 %),
- pracownicy biurowi – 4 348 (3,9 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 6 701 (6,0 %).

W porównaniu do stanu z końca grudnia 2013 r. nie odnotowano wzrostu liczby bezrobotnych w żadnej dużej grupie zawodów. W przypadku tylko jednej grupy zawodowej (wg 1-cyfrowego kodu) odnotowano taką samą liczbę bezrobotnych tj. 31 osób, co dotyczyło grupy „siły zbrojne”. Spadek nastąpił we wszystkich pozostałych grupach jednocyfrowych, w tym największy w niżej wymienionych:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – spadek o 4 266 osób,
- technicy i inny średni personel – o 2 300,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – o 1 965,
- specjaliści – o 1 681,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – o 965,
- pracownicy przy pracach prostych – o 898,
- pracownicy biurowi – o 566.

Odnutowano również spadek liczby bezrobotnych posiadających zawód o 12 903 osoby, jak i w grupie bezrobotnych nie posiadających zawodu o 3 381 osób, co warunkowało spadek ogółem o 16 284 bezrobotnych.

⁵⁷ Udział procentowy obliczono w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych posiadających określony zawód.

Tabela 13. Zmiany liczby bezrobotnych według grup zawodowych

Grupy zawodów	kody zaw.	Bezrobotni ogółem:		Wzrost lub spadek w stos. do 31.12 2013 r.
		2013 r.	2014 r.	
1	2	3	4	5
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	513	495	-18
Specjaliści	2	17 139	15 458	-1 681
Technicy i inny średni personel	3	21 181	18 881	-2 300
Pracownicy biurowi	4	4 914	4 348	-566
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	22 992	21 027	-1 965
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	2 591	2 347	-244
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	37 364	33 098	-4 266
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	7 666	6 701	-965
Pracownicy przy pracach prostych	9	10 122	9 224	-898
Siły zbrojne	0	31	31	0
Bez zawodu	A	29 703	26 322	-3 381
Z zawodem	B	124 513	111 610	-12 903
Razem	AB	154 216	137 932	-16 284

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności

2.8. Bezrobotni według stażu pracy

W końcu 2014 roku wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 21,5 % nie posiadało jeszcze dotychczas żadnego udokumentowanego stażu zawodowego. Krótki staż pracy, tj. do 5 lat posiadało łącznie 39,6 % ogółu osób bezrobotnych. W grupie bezrobotnych kobiet brakiem stażu pracy legitymowało się 24,3 %, a staż pracy do 5 lat posiadało 40,8 %. Bezrobotni nie posiadający doświadczenia zawodowego lub posiadający krótki staż pracy stanowili łącznie 61,1 % ogólnej liczby bezrobotnych. Jeszcze w większym stopniu opisana trudna sytuacja dotyczyła grupy bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy z niewielkim stażem pracy lub bez stażu pracy, które to stanowiły 65,1 % w swojej grupie. Brak doświadczenia zawodowego wpływa negatywnie na możliwość podjęcia zatrudnienia. Pracodawcy przy rekrutacji wymagają posiadania przez potencjalnych pracowników (jako warunek niezbędny i konieczny) praktycznego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności podejmowania dodatkowych zadań i kreatywności. Osoby młode często nie posiadają takiego potencjału, co wymaga czasu na uzyskanie praktycznych umiejętności zawodowych.

Tabela 14. Bezrobotni według stażu pracy. Stan na 31. 12. 2014 r.

staż pracy w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
do 1	24 274	17,6%	13 473	19,2%
od 1-5	30 282	22,0%	15 207	21,6%
od 5-10	18 867	13,7%	9 540	13,6%
od 10-20	19 241	13,9%	9 651	13,7%
od 20-30	11 694	8,5%	4 331	6,2%
30 i więcej	3 901	2,8%	1 044	1,5%
bez stażu pracy	29 673	21,5%	17 059	24,3%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

2.9. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili łącznie na koniec grudnia 2014 roku 44,8 % ogółu bezrobotnych (z tego 28 % pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy). W grupie bezrobotnych kobiet 48,9 % oczekiwało na uzyskanie zatrudnienia ponad rok (z tego 32,1 % bezrobotnych kobiet powyżej 24 miesięcy).

Tabela 15. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31. 12. 2014 r.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
1	2	3	4	5
do 1	11 982	8,7%	4 765	6,8%
od 1 do 3	23 973	17,4%	10 989	15,6%
od 3 do 6	19 940	14,5%	10 301	14,7%
od 6 do 12	20 137	14,6%	9 910	14,1%
od 12 do 24	23 240	16,8%	11 798	16,8%
powyżej 24	38 660	28,0%	22 542	32,1%
Ogółem	137 932	100,0%	70 305	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01 – załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Bezrobocie, w szczególności długotrwale związane jest ze zjawiskiem bierności zawodowej, co jest niekorzystnie skorelowane z aktywnością ekonomiczną ludności. Powyższe procesy w zestawieniu z przedłużającym się okresem pozostawania bez pracy są przyczyną różnorodnych niekorzystnych zjawisk społecznych. Jest to tym bardziej sytuacja niepożądana, ponieważ w grupie bezrobotnych powyżej 12 miesięcy odnotowujemy znaczną ilość bezrobotnych od 25 do 34 roku życia – 31,1 % dla bezrobotnych od 12 do 24 miesięcy i 26,6 % dla bezrobotnych powyżej 24 miesięcy. Bezrobotni w wieku od 18 do 34 lat stanowili 38,3 % ogółu bezrobotnych długoterminowych. Wśród bezrobotnych długotrwale znajdują się także osoby posiadające niski poziom wykształcenia lub będące w sytuacji gdy posiadane przez nich umiejętności czy kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymagom rynku pracy i uległy dezaktualizacji. Powyżej 57% bezrobotnych ponad 12 miesięcy stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej. Długotrwale bezrobotni dość często nie posiadają doświadczenia zawodowego lub legitymują się stosunkowo krótkim stażem pracy tj. do 5 lat (58,2 % z nich to bezrobotni bez stażu pracy lub z doświadczeniem bardzo krótkiego zatrudnienia). Wśród bezrobotnych długo pozostających bez pracy pierwszą lokatę zajmują bezrobotni w wieku od 25 do 34 roku życia, pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy (28,3 % bezrobotnych powyżej 12 miesięcy)⁵⁸.

⁵⁸ Dla porównania w grupie 35–44 lat 24,8 % - 2 lokata i w grupie wieku od 45–54 lat – 22,2 % - 3 lokata. Por: M. Malikowski (red.) „Badanie wykluczenia społecznego w województwie podkarpackim” powiat stalowowolski, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2010/2011 s.5. Publikacja współfinansowana przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Większość osób bezrobotnych długotrwale korzysta z pomocy socjalnej. Według fragmentarycznych danych MPiPS za 2009 rok w województwie podkarpackim objęto pomocą społeczną 80,4 tys. rodzin tj. ponad 280 tys. osób korzystało z pomocy socjalnej.

2.10. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy na koniec grudnia 2014 r. odnotowano również grupy osób bezrobotnych zdefiniowane przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy /art. 49/ jako będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy⁵⁹. Najbardziej licznymi kategoriami w ogólnej strukturze osób bezrobotnych były następujące:

- osoby długotrwale bezrobotne 61,5 % ogólnej liczby bezrobotnych (w 2013 r. 58,7 %),
- bezrobotni bez wykształcenia średniego 50,3 % (w 2013 r. 50,7 %),
- bezrobotni bez doświadczenia zawodowego 28,9 % (w 2013 r. 30,0 %),
- bezrobotni do 25 roku życia 19,3 % (w 2013 r. 21,2 %),
- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych 26,0 % (w 2013 r. 25,4 %),
- bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka tj. 26,3 % (w 2013 r. 24,8 %)⁶⁰,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia 20,6 % (w 2013 r. 19,1 %).

3. Pozostałe grupy osób ujmowane w statystykach urzędów pracy

W ewidencji powiatowych urzędów pracy naszego województwa na koniec grudnia 2014 r. odnotowano również następujące grupy osób:

- 2 517 poszukujących pracy, w tym 1 339 niepełnosprawnych i nie pozostających w zatrudnieniu (na koniec 2013 analogicznie 2 535 i 1 273),
- 11 cudzoziemców z krajów Unii Europejskiej z prawem do zasiłku (2013 r. – 12 cudzoziemców),
- 5 823 bezrobotnych poprzednio pracujących, zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (w 2013 r. – 6 074),
- 8 468 osób bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (w 2013 roku – 10 496).

4. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej

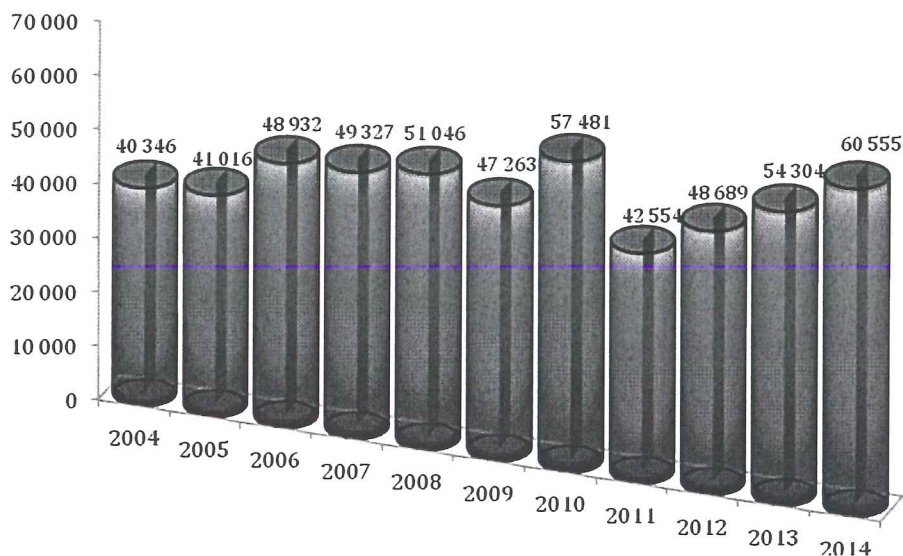
W przedziale czasowym od 2004 r. do 2014 r. największą ilość ofert pracy w województwie podkarpackim odnotowano w 2014 r. – 60 555, co jest dominantą w badanym zbiorze. W latach 2005 – 2008 na rynku pracy naszego województwa następował wzrost liczby

⁵⁹ Dz.U.2014 poz. 598, Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000598>. Ustawodawca zdefiniował nową grupę osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. bezrobotnych wychowujących co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Zakres pozostałych trzech grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy pozostał bez zmian, co dotyczyło następujących: bezrobotnych długotrwale, bezrobotnych powyżej 50 roku życia i bezrobotnych niepełnosprawnych. Ustawodawca zrezygnował z uznania grupy wcześniej wymienionej jako będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Aktualnie w świetle nowych unormowań prawnych grupa ta nie jest uznawana jako posiadająca szczególny status na rynku pracy, czyli sam fakt braku kwalifikacji zawodowych lub doświadczenia zawodowego nie jest wystarczający do uzyskania statusu osoby będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Obniżenie wieku opieki nad dzieckiem nastąpiło wobec zjawiska akceleracji i odpowiedniej zmiany w systemie kształcenia.

⁶⁰ Odsetki w przypadku grupy bezrobotnych kobiet obliczono w stosunku do ogółu bezrobotnych kobiet. Pozostałe udziały dotyczące bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostały wykazane w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem.

wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej⁶¹. W 2009 r. odnotowano ich spadek w porównaniu do trzech poprzednich lat, największy w porównaniu 2009 r. do 2008 r. tj. o 3 783 oferty pracy. W 2014 r. nastąpiła kumulacja ofert w badanym przedziale czasowym podobnie jak w 2010 roku. W okresie 2014 r. w porównaniu do 2010 roku (gdzie 2010 rok = 100%) nastąpił wzrost o 3 074 oferty pracy (5,3 %). Możliwe, iż sytuacja taka mogła zaistnieć w związku ze stabilizującym się rynkiem pracy w nowych krajach członkowskich UE i pozytywnym efektem działań podjętych w państwach „starej unii”. W 2014 r. pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy łącznie 60 555 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, z których 27 292 (45,1 %) było ofertami pracy subsydiowanej (w 2013 r. oferty pracy subsydiowanej stanowiły 48,0 % ogółu wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej). Spośród ogólnej liczby ofert zgłoszonych w 2014 r. – 11 310 tj. 18,7 % pochodziło z sektora publicznego, a 659 tj. 1,1 % wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej stanowiły oferty dla osób, którym nie upłynął okres 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki. Niewielka ilość wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej dotyczyła osób z orzeczoną grupą niepełnosprawności, zdolnych jednocześnie do podjęcia pracy – 3 111 ofert pracy tj. 5,1 % ogółu ofert adresowanych było dla tej grupy osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Wykres 3. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej (oferty pracy) zgłoszone do PUP w latach 2004–2014

Źródło: Zestawienie na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy za poszczególne lata.

⁶¹ Oferta pracy czyli wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej oznacza zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (tj. wykonywanie określonej pracy lub usługi w wyniku zawarcia przez strony określonej umowy cywilnoprawnej) dla uzyskania fachowej pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika. Wolne miejsce pracy lub aktywizacji zawodowej (oferta pracy) jest to również miejsce aktywizacji zawodowej zgłoszone przez osoby zainteresowane do PUP i przyjęte do realizacji (staż, przygotowanie zawodowe osób dorosłych, prace społecznie użyteczne). Źródło definicji: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. „O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” Dz. U. Nr 99 poz. 1001, z późniejszymi zmianami.

Pomimo wzrostu w stosunku do roku poprzedniego liczby ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy, potrzeby w tym zakresie są dalekie od sytuacji w pełni stabilnego rynku i odnotowanej na nim równowagi, a nawet lekkiej przewagi nadwyżki nad deficytem w zakresie dostępnych miejsc pracy. Na powyższy deficyt pracy wpływa również niestabilność zatrudnienia i znaczne przestrzenne zróżnicowanie ilości ofert zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy. W okresie 2014 r. w większości PUP odnotowano wzrost liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, co dotyczyło 16 powiatów lub miast na prawach powiatów. Największy wzrost ofert zatrudnienia lub aktywizacji zawodowej nastąpił w:

- powiecie dębickim (wzrost o 1 354 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej),
- rzeszowskim (1 260),
- mieleckim (939),
- łańcuckim (710),
- strzyżowskim (693),
- stalowowolskim – 515.

Warto wspomnieć również o mniej licznych spadkach liczby ofert pracy w następujących powiatach:

- jasielskim (spadek o 452 wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej)
- rzeszowskim (189),
- mieście Przemyślu (171),
- powiecie krośnieńskim (137).

W roku 2014 r. najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłosili pracodawcy z terenu następujących powiatów lub miast na prawach powiatów:

- Rzeszowa – 10 678 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- mieleckiego – 5 606,
- dębickiego – 4 048,
- jarosławskiego – 3 244,
- stalowowolskiego – 3 236,
- rzeszowskiego – 2 676,
- przeworskiego – 2 527.

Najmniej zaś z powiatów:

- leskiego – 644 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- bieszczadzkiego – 730,
- przemyskiego – 787,
- krośnieńskiego 1 121,
- brzozowskiego – 1 415,
- miasta Tarnobrzega – 1 611.

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, które zostały subsydiowane ze środków Funduszu Pracy łagodziły w pewnym zakresie trudną sytuację na rynku pracy w poszczególnych powiatach. W 2014 r. największy udział ofert subsydiowanych w ogólnej liczbie wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (wyższy niż ½) odnotowano w następujących powiatach:

- leskim – 86,6 % zasiłkobiorców w ogólnej liczbie osób bezrobotnych,

- brzozowskim – 83,5 %,
- przemyskim – 81,2 %,
- przeworskim – 76,2 %,
- lubaczowskim – 73,3 %,
- nizańskim – 71,5 %,
- jasielskim – 68,0 %,
- leżajskim – 65,1 %,
- ropczycko-sędziszowskim – 64,8 %,
- bieszczadzkim – 64,7 %,
- Przemyślu – 63,0 %,
- łańcuckim – 62,2 %,
- jarosławskim – 58,8 %,
- sanockim – 55,9 %,
- krośnieńskim – 53,1 %,
- tarnobrzeczkim – 52,9 %,
- Tarnobrzegu – 52,8 %.

Najniższy zaś w niżej wymienionych powiatach „ziemskich” lub „grodzkich”:

- m. Rzeszowie – 12,3 %,
- powiecie rzeszowskim – 27,4 %,
- mieleckim – 28,3 %,
- Krośnie – 33,9 %,
- dębickim – 34,8 %,
- stalowowolskim – 36,9 %,
- kolbuszowskim – 43,3 %,
- strzyżowskim – 49,9 %.

W województwie podkarpackim w 2014 r. na jedno wolne miejsce pracy i miejsce aktywizacji zawodowej przypadało średnio 28 bezrobotnych (w 2013 roku – 34 bezrobotnych). W 16 powiatach wspomniana średnia była wyższa lub równa wartości dla województwa podkarpackiego. W pozostałych 9 powiatach (z rozróżnieniem na tzw. powiaty ziemskie lub grodzkie) była niższa. Najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie możemy odnotować w następujących: Rzeszowie gdzie na 1 miejsce zatrudnienia przypadało 10 bezrobotnych oraz w Krośnie (14), powiecie mieleckim (15) i tarnobrzeczkim (21). Natomiast znacznie bardziej niekorzystna w powiatach: przemyskim (88), krośnieńskim (69), jasielskim (61), brzozowskim (57), leskim (47), rzeszowskim (43), nizańskim (42), sanockim (36) oraz w powiatach ropczycko – sędziszowskim, jarosławskim, łańcuckim i leżajskim gdzie przypadało średnio w 2014 r. po 35 osób bezrobotnych na 1 ofertę pracy⁶². Analizując zgłoszone w 2014 r. wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według Polskiej Klasyfikacji Działalności należy podkreślić, że największą ich liczbę zgłosili pracodawcy z następujących sekcji:

- handlu hurtowego i detalicznego (w tym naprawy pojazdów samochodowych i motocykli) – 11 304 (tj. 18,8 % ogółu zgłoszonych w okresie 2014 r. ofert pracy według polskiej klasyfikacji działalności),
- przetwórstwa przemysłowego – 9 552 (15,9 %),

⁶² Opis wskaźnika liczbowego dotyczącego średniej liczby bezrobotnych na 1 ofertę pracy ma charakter jedynie ilościowy. Należy pamiętać o trudnej sytuacji na rynku pracy w tym zakresie, również w kontekście wielu zachodzących procesów społeczno-ekonomicznych.

- administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych – 5 860 (9,8 %),
- działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca – 5 425 (9,0 %),
- budownictwa – 5 206 (8,7 %),
- działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 3 387 (5,6 %).

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej adresowane były najczęściej do osób bezrobotnych z następujących grup zawodów:

- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 15 958 (tj. 26,6 % ogółu zgłoszonych ofert pracy⁶³),
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 11 178 (18,6 %),
- pracownicy biurowi – 7 976 (13,3 %),
- technicy i inny średni personel – 7 205 (12,0 %),
- pracownicy przy pracach prostych – 6 236 (10,4 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 5 555 (9,3 %),
- specjaliści – 5 192 (8,6 %).

W porównaniu liczby ofert pracy zgłoszonych w okresie 2014 roku (do 2013 r.) w przypadku większości grup zawodów tj. znacznie ponad $\frac{3}{4}$ (9 na 11) odnotowano wzrost liczby ofert pracy. W przypadku jednej grupy zawodów odnotowano ten sam poziom wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Spadek ilości ofert odnotowano tylko w jednej grupie, dotyczącej pracowników nie posiadających zawodu.

Największe wzrosty dotyczyły następujących grup zawodów⁶⁴:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – wzrost o 2 031 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 1 253,
- technicy i inny średni personel – 610,
- pracownicy przy pracach prostych – 563,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 561,
- specjaliści – 556,
- pracownicy biurowi – 435,
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 52.

Nieznaczne spadki liczby ofert pracy odnotowano w przypadku kategorii „bez zawodu” tj. o 7 ofert pracy w skali roku⁶⁵.

⁶³ Ogół zgłoszonych ofert pracy oznacza wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy zarówno w określonych grupach zawodowych lub zawodach jak i wśród ofert pracy bez określonego przez zgłaszającego zawodu w okresie 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r.

⁶⁴ W grupie „siły zbrojne” nie odnotowano ofert pracy.

⁶⁵ Zarówno zmniejszenie się liczby ofert pracy bez zawodu w analizowanym okresie jak i skala samego spadku kwalifikuje omawianą kategorię statystyczną do bardzo niskich praktycznie pomijalnych wartości analitycznych. W grupie zawodów „siły zbrojne” odnotowano bardzo małą liczbę ofert pracy zgłoszonych do PUP w ramach publicznego pośrednictwa pracy. Sektor ten jest związany z pewną specyfiką, a nawiązanie stosunku pracy niejednokrotnie odbywane jest na innych zasadach niż ma to miejsce wśród pracodawców prywatnych i firm sektora publicznego. Sam stosunek pracy jest w tym przypadku normowany na podstawie odrębnych przepisów szczegółowych. W statystyce rynku pracy odnotowano niewielkie liczebnie ilości osób bezrobotnych będących w zawodach należących do grupy „siły zbrojne”.

Tabela 16. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według grup zawodów zgłoszone w latach 2013–2014

Grupy zawodów	kody zaw.	Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszone w okresie :		Wzrost / spadek w porównaniu do 2013 r.
		2013 r.	2014 r.	
1	2	3	4	5
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	366	404	38
Specjaliści	2	4 636	5 192	556
Technicy i inny średni personel	3	6 595	7 205	610
Pracownicy biurowi	4	7 541	7 976	435
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	15 397	15 958	561
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	270	322	52
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	9 147	11 178	2 031
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	4 302	5 555	1 253
Pracownicy przy pracach prostych	9	5 673	6 236	563
Siły zbrojne	0	0	0	0
oferty „bez zawodu”	00	8	1	-7
oferty w zawodach	---	53 927	60 026	6 099
oferty ogółem	99	53 935	60 027	6 092

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy, załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

Z analizy ofert zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy dotyczących wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wynika, iż podobnie jak w latach ubiegłych, firmy za pośrednictwem urzędów pracy częściej poszukiwały pracowników do prac, które nie wymagają posiadania specjalistycznych umiejętności czy wysokiego poziomu wykształcenia. Urzędy pracy zajmowały się głównie osobami bezrobotnymi lub poszukującymi pracy posiadającymi kwalifikacje w zakresie grup zawodowych związanych z usługami i handlem czy robotnikami przemysłowymi i rzemieślnikami. Stąd też z uwagi na dużą podaż bezrobotnych mogących pracować w powyższych profesjach jest to najbardziej dogodny sposób uzyskania pracowników spełniających kryteria danego pracodawcy.

5. Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia

W 2014 r. środki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu przekazywane były bezpośrednio samorządom powiatowym według ustalonego przez MPiPS algorytmu. Na działania w tym zakresie wydatkowano z Funduszu Pracy łącznie 276,84 mln. zł. (w 2013 – 246,80 mln. zł). Z tej kwoty:

- 103,56 mln. zł (tj. 37,4 % ogółu wydatków na aktywne formy) przeznaczono na stypendia,
- 67,44 mln. zł (tj. 24,4 %) środków w ramach refundacji pracodawcom kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej,
- 59,12 mln. zł (tj. 21,4 %) środków na podjęcie przez bezrobotnych działalności gospodarczej,
- 18,24 mln. zł (tj. 6,6 %) na prace interwencyjne,
- 14,12 mln. zł (tj. 5,1 %) na roboty publiczne,

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok

- 7,58 mln. zł (tj. 2,7 %) na szkolenia,
- 6,77 mln. zł (tj. 2,4 %) obejmowały pozostałe aktywne formy promocji zatrudnienia.

Tabela 17. Wydatki z Funduszu Pracy w 2013 i 2014 roku (w mln. zł)

Lp.	Kategorie wydatków	2013	%	2014	%
1	2	5	6	5	6
1	Prace interwencyjne	16,7	6,8	18,24	6,6
2	Roboty publiczne	13,20	5,3	14,12	5,1
3	Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej	56,80	23,0	59,12	21,4
4	Refundacja na wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy	45,40	18,4	67,44	24,4
5	Na szkolenia	8,40	3,4	7,58	2,7
6	Na stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne (w tym staż, przygotowanie zawodowe oraz aktywizację zawodową za okres nauki)	94,90	38,5	103,56	37,4
7	Pozostałe aktywne formy	11,40	4,6	6,77	2,4
8	Ogółem	246,80	100,0	276,84	100,0

Źródło: Sprawozdania MPiPS-02 o dochodach i wydatkach Funduszu Pracy.

ROZDZIAŁ 2

PRIORYTETY

REGIONALNEGO PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2015 ROK

Biorąc pod uwagę priorytety określone w Krajowym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015 - 2017 oraz cele strategiczne i priorytety wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok ustalone zostały następujące priorytety:

Priorytet 1 Wzrost zatrudnienia oraz wsparcie osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy

W 2013 r. na terenie województwa podkarpackiego pracowało ogółem 792 771 osób, co stanowiło 5,7 % pracujących w Polsce. Z ogólnej liczby pracujących w sektorze prywatnym zatrudnionych była 639 536 osób – 80,7 %, a w sektorze publicznym odnotowano 153 235 pracujących (19,3 %). Problemem dla regionu jest ciągle mała liczba podmiotów gospodarczych w tych dziedzinach gospodarki, które charakteryzują się wysokim stopniem nasycenia nowoczesną myślą techniczną i innowacją zarówno w sposobie produkcji, jak i świadczonych usług. Ma to bezpośredni wpływ na poziom emigracji z naszego regionu wysokokwalifikowanych kadr. Chodzi tutaj głównie o osoby młode często z wyższym wykształceniem o wysokim stopniu mobilności zawodowej i przestrzennej, posiadające ponadto znaczne zdolności przystosowania się do nowych, trudnych warunków bytowania za granicą kraju. Podejmują oni wielokrotnie znaczne wyzwania w postaci zatrudnienia poza granicami Polski w zawodach, przy wykonywaniu których nie jest potrzebny wysoki poziom wykształcenia czy praktycznych umiejętności często przy pracach prostych w przemyśle lub usługach, a także w sezonowym zatrudnieniu w rolnictwie. Dlatego też realizowane będą projekty rozwojowe szkół ukierunkowane na zmianę systemu zarządzania, wprowadzanie nowych form i metod związanych z funkcjonowaniem placówek edukacyjnych oraz na dostosowywanie kwalifikacji nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodu do wymogów związanych ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionu. Kontynuowania będzie również współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami służąca podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów w zakresie praktycznych form nauczania poprzez staże i praktyki zawodowe. Zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki realizowane będzie za pomocą szkoleń osób pracujących finansowanych z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Umożliwi to zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy co powinno poprawić zarówno pozycję firm jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy. Pomimo znaczącego spadku liczby bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa podkarpackiego w 2014 roku oraz wzrostu liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy potrzeby w tym zakresie są dalekie od sytuacji w pełni stabilnego rynku pracy. Analiza sytuacji osób bezrobotnych na regionalnym rynku wskazuje na wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych, które na koniec 2014 roku stanowiły 61,5 % ogólnej liczby bezrobotnych oraz na znaczący bo wynoszący 50,3% odsetek bezrobotnych bez wykształcenia średniego. Również wysoki bo sięgający blisko 30% był odsetek bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego oraz bez kwalifikacji zawodowych. Systematycznie na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się również liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia którzy na koniec 2014 roku stanowili już 20,6 % ogółu bezrobotnych.

Osoby powyżej 50 roku życia mają problemy z powrotem na rynek pracy z powodu dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych, bądź ich niedostosowania do nowych technologii. Osoby te również mniej aktywnie poszukują pracy z uwagi na fakt, że część z nich oczekuje na przyznanie świadczeń przedemerytalnych lub nabycie praw emerytalnych lub rentowych. Z kolei w przypadku osób młodych brak doświadczenia zawodowego wpływa negatywnie na możliwość podjęcia zatrudnienia bo pracodawcy przy rekrutacji wymagają posiadania przez potencjalnych pracowników (jako warunek niezbędny i konieczny) praktycznego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności podejmowania dodatkowych zadań i kreatywności. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe związane jest ze zjawiskiem bierności zawodowej, co jest niekorzystnie skorelowane z aktywnością ekonomiczną ludności. Powyższe procesy w zestawieniu z przedłużającym się okresem pozostawania bez pracy są przyczyną różnorodnych niekorzystnych zjawisk społecznych. Dlatego też realizowane będą działania skierowane zarówno na ochronę istniejących miejsc pracy, wsparcie dla osób tracących pracę w wyniku redukcji zatrudnienia, jak również na tworzenie nowych miejsc pracy szczególnie w tych powiatach, w których nastąpiło pogorszenie sytuacji na rynku pracy. Istotny wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy w województwie ma rozwój przedsiębiorczości dlatego też wspierane będą działania mające na celu promocję przedsiębiorczości poprzez szkolenia, doradztwo oraz rozbudowę systemu funduszy poręczeniowych i pożyczkowych. Konieczne jest również zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom zamierzającym podjąć własną działalność gospodarczą tak, aby uzyskały one nie tylko wsparcie finansowe, ale także wiedzę i praktyczną pomoc w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa podkarpackiego wymaga wzmacniania funkcjonującej infrastruktury systemu innowacji tak, aby stymulował on rozwój działalności badawczo - rozwojowej i ogólnej innowacyjności regionu oraz miał wpływ na podniesienie konkurencyjności gospodarki województwa podkarpackiego.

Priorytet 2 Rozwój instytucji rynku pracy.

Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zwiększyła zasięg oddziaływania polityki rynku pracy na wzrost zatrudnienia oraz łagodzenie skutków niedopasowania strukturalnego, zwłaszcza pod względem kwalifikacji i kompetencji osób bezrobotnych. Wpłynęło to na wzrost elastyczności działania urzędów pracy poprzez lepsze dostosowanie ich działań do potrzeb konkretnego bezrobotnego i pracodawcy, w tym przede wszystkim objęcie wsparciem tych grup osób bezrobotnych, które mają trudności z wejściem i powrotem na rynek pracy poprzez zastosowanie nowych instrumentów ich aktywizacji. Aby te działania były skuteczne, konieczne jest właściwe diagnozowanie rynku pracy poprzez prowadzenie badań związanych z sytuacją ekonomiczną i kadrową przedsiębiorstw oraz perspektywami rozwoju firm szczególnie w zakresie dopasowania systemu kształcenia zawodowego i oferty szkoleniowej do potrzeb zmieniającego się rynku pracy. Konieczne jest rozwijanie współpracy publicznych służb zatrudnienia z innymi instytucjami rynku pracy. Włączenie agencji zatrudnienia do aktywizacji osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy pozwoli na zaoferowanie przez nie usług aktywizacyjnych, które skutkują doprowadzeniem do zatrudnienia osób bezrobotnych, które często długo pozostawały poza rynkiem pracy. Wprowadzone w nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy rozwiązania dotyczące zlecania usług aktywizacyjnych uzależniają wynagrodzenie przysługujące realizatorowi działań aktywizacyjnych od osiąganego wskaźnika skuteczności zatrudnieniowej oraz wskaźnika utrzymania w zatrudnieniu.

ROZDZIAŁ 3

OPIS ZADAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA, KTÓRE BĘDĄ REALIZOWANE W RAMACH PRIORYTETÓW OKREŚLONYCH W REGIONALNYM PLANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2015 ROK

Priorytet 1 Wzrost zatrudnienia oraz wsparcie osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Zadanie 1.1 Rozwój zasobów ludzkich w regionie poprzez nowoczesną edukację.

1.1.1 Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego.

Cel: Dostosowywanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na podnoszenie jakości procesu kształcenia. Kontynuowana będzie współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami służąca podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów w zakresie praktycznych form nauczania poprzez staże i praktyki zawodowe. Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w Regionach - Działanie 9.2 „Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach projektu systemowego „Podkarpacie stawia na zawodowców” realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 90 677 099 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na koniec 2015 roku 209 szkół i placówek kształcenia zawodowego wdroży programy rozwojowe, a 204 szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe nawiąże współpracę z przedsiębiorstwami w zakresie organizacji staży i praktyk zawodowych dla uczniów.

Wskaźniki:

- liczba szkół i placówek oświatowych, w których wdrażane będą programy rozwojowe;
- liczba szkół i placówek oświatowych, które nawiązały współpracę z pracodawcami w zakresie organizacji staży i praktyk zawodowych dla uczniów.

1.1.2 Podnoszenie kwalifikacji pracowników oświaty.

Cel: Wzrost kompetencji zawodowych nauczycieli i pracowników oświaty.

Planowane działania:

Realizowane będą kursy doskonalące dla nauczycieli, szkolenia oraz inne formy podwyższania kwalifikacji pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu. Zadanie to realizowane będzie przez **Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie**.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na koniec 2015 roku szkoleniami zostanie objętych 30 000 nauczycieli.

Wskaźnik:

- liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w formach szkoleniowych w 2015 roku.

1.1.3 Podnoszenie kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw w regionie.

Cel: Podniesienie kwalifikacji zawodowych osób pracujących poprzez ogólne i specjalistyczne szkolenia zawodowe oraz doradztwo.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty obejmujące ogólne i specjalistyczne szkolenia i doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw i w formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno-technicznym przedsiębiorstwa.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VIII Regionalne Kadry Gospodarki - Działanie 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” - Poddziałanie 8.1.1 „Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację w latach 2014-2015 przeznaczone zostały środki w kwocie 12 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na koniec 2015 roku w ramach realizowanych projektów 6 776 przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego zostanie objętych wsparciem, a liczba osób pracujących, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych wyniesie 56 000 osób.

Wskaźniki:

- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów szkoleniowo-doradczych;
- wartość wskaźnika osób pracujących uczestniczących w projektach szkoleniowych.

Zadanie 1.2 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia oraz zagrożonych utratą pracy.

1.2.1 Wsparcie dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Cel: Wzrost zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty mające na celu ułatwianie wejścia na rynek pracy osobom z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy poprzez objęcie ich różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej obejmującymi między innymi: pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz subsydiowanie zatrudnienia. Zadanie to będzie realizowane w ramach kontynuacji projektów konkursowych w Priorytecie VI Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich - Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.. Łączna alokacja środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w latach 2007-2014 na to działanie to 893 838 373 PLN.

Prowadzone będą działania aktywizujące skierowane do osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Obejmować one będą:

- instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej,
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, które przedwcześnie opuszczają system edukacji lub osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej (uwzględniając mobilność zawodową na europejskim rynku pracy za pośrednictwem sieci EURES):
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

Zadanie to realizowane będzie w ramach projektów konkursowych i projektu systemowego powiatowych urzędów pracy województwa podkarpackiego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój - Działanie 1.2 *Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy.* - Poddziałanie 1.2.2 *Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* wdrażanego przez Wojewódzki Urząd pracy w Rzeszowie. Na realizację projektów konkursowych w 2015 roku została zaplanowana kwota 21 531 550 PLN, natomiast na realizację projektu systemowego kwota 75 828 727 PLN.

Realizowane będą również projekty, których celem będzie zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, jak również poprawę szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa. Skierowane będą one do osób

powyżej 29 roku życia, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotne, należące do I lub II profilu pomocy w rozumieniu art. 33 ustawy z dnia 20 kwietnia 2014 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy należące co najmniej do jednej z następujących grup:

- osoby od 50 roku życia
- osoby długotrwale bezrobotne
- kobiety,
- osoby niepełnosprawne,
- osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych,
- rolnicy i członkowie ich rodzin, prowadzący indywidualne gospodarstwa rolne do wielkości 2 ha, zamierzający odejść z rolnictwa należący do wyżej wymienionych grup.

Obejmować one będą:

- instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej,
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej,
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

Zadanie to realizowane będzie poprzez projekt systemowy powiatowych urzędów pracy województwa podkarpackiego w ramach Regionalnego Programu Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 - Działanie 7.2 *Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy – projekty pozakonkursowe PUP* wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację projektów systemowych w 2015 roku została zaplanowana kwota 39 817 000 PLN.

Powiatowe urzędy pracy województwa podkarpackiego realizować będą działania aktywizujące skierowane do osób bezrobotnych z wykorzystaniem usług i instrumentów rynku pracy określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Na realizację tych działań otrzymały w 2015 roku z Funduszu Pracy kwotę 128 447 500 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się że na koniec 2015 roku 92 779 osób zakończy udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich, w tym w Działaniu 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, z czego 58 325 osób to osoby znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Planuje się, że w 2015 roku w wyniku działań aktywizujących (usług i instrumentów rynku pracy) realizowanych przez powiatowe urzędy pracy województwa podkarpackiego pracę podejmie: 25 000 bezrobotnych ludzi młodych, 10 000 bezrobotnych po 50 roku życia, 30 000 osób długotrwale bezrobotnych oraz 4 000 bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

Zakłada się, że na koniec 2015 roku liczba osób bezrobotnych wsparciem w ramach projektów konkursowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój objętych zostanie 1431 ludzi młodych do 29 roku życia: biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, a w ramach projektu systemowego realizowanego przez powiatowe urzędy pracy wsparciem objętych zostanie 7 099 osób w tym 2 723 osoby długotrwale bezrobotne. Natomiast w wyniku projektów systemowych powiatowych urzędów pracy województwa podkarpackiego w ramach Regionalnego Programu Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wsparciem objętych zostanie 1 204 osoby bezrobotne powyżej 29 roku życia w tym 723 osoby długotrwale bezrobotne.

Wskaźniki:

- liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI POKL, w tym osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy,
- liczba osób bezrobotnych do 29 roku życia objętych wsparciem w programie,
- liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie (RPO WP),
- liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (RPO WP),
- liczba osób długotrwale bezrobotnych do 29 roku życia objętych wsparciem w programie,
- liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek),
- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu,
- liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.

1.2.2 Aktywizacja zawodowa i społeczna młodzieży.

Cel: *Wzrost zatrudnienia ludzi młodych oraz ich integracja ze środowiskiem społecznym i zawodowym.*

Planowane działania:

W 2015 roku realizowane będą następujące projekty, ukierunkowane na aktywizację ludzi młodych:

1. Projekt systemowy „Równi na rynku pracy” skierowany do młodzieży nieuczącej się i niepracującej w wieku 18-24 lata. W ramach projektu uczestnicy zostaną objęci wsparciem psychologicznym, poradnictwem zawodowym, doradztwem zawodowym, oraz skorzystają ze szkoleń językowych, zawodowych oraz z zakresu przedsiębiorczości. Programem do końca 2015 roku objętych zostanie 405 osób.
2. Projekt systemowy „Pomysł na siebie” w ramach którego wsparciem objęta zostanie młodzież zaniedbująca obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w wieku od 15 do 17 lat. W ramach projektu uczestnicy zostaną objęci wsparciem psychologicznym, poradnictwem zawodowym, doradztwem zawodowym, oraz skorzystają ze szkoleń językowych, z zakresu przedsiębiorczości oraz kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Programem do końca 2015 roku objęte zostanie 100 osób.

Działania ukierunkowane na wspieranie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym obejmować będą również: pośrednictwo pracy dla młodzieży w ramach Młodzieżowych Biur Pracy i Punktów Pośrednictwa Pracy, poradnictwo i informację zawodową dla młodzieży realizowaną przez Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Młodzieżowe Centra Kariery i Kluby Pracy oraz usługi świadczone przez Rejonowy Ośrodek Szkolenia Zawodowego Młodzieży w Przemyślu i jego oddziały w Rzeszowie, Krośnie, Tarnobrzegu i Iwoniczu oraz Ośrodki Szkolenia Zawodowego Ochotniczych Hufców Pracy.

Na realizację projektu systemowego „Równi na rynku pracy” realizowanego w ramach inicjatywy „Gwarancje dla młodzieży” przeznaczona zostanie kwota 6 000 000 PLN ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Na realizację projektu systemowego „Pomysł na siebie” realizowanego w ramach inicjatywy „Gwarancje dla młodzieży” przeznaczona zostanie kwota 760 000 PLN ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Działania te realizowane będą przez **Podkarpacką Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy**. Jednostkami odpowiedzialnymi za realizację będą Centra Edukacji i Pracy Młodzieży OHP – Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Kluby Pracy, Młodzieżowe Centra Kariery.

Przewidywane efekty:

Zwiększenie szans na kontynuację nauki oraz na podjęcie pracy przez bezrobotnych ludzi młodych, poprzez zastosowanie działań aktywizacyjnych, które wzmocnią adaptacyjność tych osób oraz będą skutkowały efektywną integracją zawodową.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2015 roku;
- liczba osób objętych działaniami aktywizującymi w 2015 roku;
- liczba osób, które podjęły pracę w wyniku uczestnictwa w projektach i działaniach aktywizujących w 2015 roku.

1.2.3 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Cel: Poprawa zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne.

Planowane działania:

W 2015 roku realizowany będzie program aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych absolwentów JUNIOR. W ramach programu udzielona będzie pomoc absolwentowi skierowanemu na staż przez powiatowy urząd pracy, umożliwiającą odbycie stażu u pracodawcy, w formie dofinansowania będącego świadczeniem na rehabilitację zawodową. W programie uczestniczyć będą doradcy zawodowi, którzy pomagać będą stażystom w adaptacji do nowego środowiska zawodowego. Wsparciem objęci zostaną również pracodawcy, którzy otrzymają premię za przyjęcie absolwenta na staż.

Zadanie te realizowane będzie przez **Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**. Na realizację tego programu w 2015 roku zaplanowane zostały środki w kwocie 509 273,33 PLN z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych realizowana będzie również poprzez dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej 11 Zakładów Aktywności Zawodowej w Rymanowie Zdroju, Nowej Sarzynie, Jarosławiu, Woli Dalszej, Woli Rafałowskiej, Maliniu, Woli Żyrakowskiej, Starych Oleszycach w 2 Zakładach Aktywności zawodowej w Krośnie oraz w Zakładzie Aktywności Zawodowej w Rzeszowie. Dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej Zakładów Aktywności Zawodowej odbywać się będzie w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz budżetu Województwa Podkarpackiego. Zadanie to realizowane będzie przez **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie**. Na 2015 rok przeznaczona została na ten cel kwota 7 220 128 PLN ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz budżetu Województwa Podkarpackiego.

Przewidywane efekty:

Efektem projektu realizowanego przez Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będzie zwiększenie szans zatrudnienia i zdobycia doświadczenia zawodowego w ramach odbywanego stażu w ramach programu JUNIOR. Natomiast dofinansowanie kosztów funkcjonowania Zakładów Aktywności Zawodowej w województwie podkarpackim przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie przyczyni się do utrzymania zatrudnienia 394 osób niepełnosprawnych ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną.

Wskaźniki:

- liczba niepełnosprawnych absolwentów, którzy otrzymali wsparcie w ramach projektu JUNIOR;
- liczba Zakładów Aktywności Zawodowej, które otrzymały dofinansowanie w 2015 roku;
- liczba utrzymanych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w Zakładach Aktywności Zawodowej.

1.2.4 Integracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel: Wsparcie integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planowane działania:

Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie realizować będą projekty systemowe, które obejmować będą takie formy wsparcia jak: zatrudnienie socjalne, szkolenia, zajęcia reintegracji zawodowej, usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą one ukierunkowane na przezwyciężenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy oraz integrację zawodową i społeczną. Działania te realizowane będą w ramach projektów systemowych realizowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej” oraz przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji”- Poddziałanie 7.1.2 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Łączna alokacja środków

Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w latach 2007-2014 to 235 487 350 PLN.

Realizowane będą projekty rzecz integracji społeczno-zawodowej obejmujące szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy oraz wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy w połączeniu z subsydiowaniem zatrudnienia. Działanie to realizowane będzie w ramach projektów przewidzianych w Działaniu 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” - Poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Łączna alokacja środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w latach 2007-2014 to 123 039 489 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że na koniec 2015 roku 19 010 klientów instytucji pomocy społecznej zakończy udział w projektach dotyczących aktywnej integracji, w tym 11 182 osoby z terenów wiejskich. Kontraktami socjalnymi na koniec 2015 roku w ramach zrealizowanych projektów objętych zostanie 21 486 osób, a 7712 osób zagrożone wykluczeniem społecznym zakończy udział w projektach obejmujących działania aktywizujące.

Wskaźniki:

- liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach na koniec 2015 roku, w tym osób z obszarów wiejskich;
- liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi na koniec 2015 roku;
- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projektach (obejmujących działania aktywizujące) na koniec 2015 roku;
- liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w ramach Programu Aktywizacja i Integracja w 2015 roku.

1.2.5 Wsparcie pracodawców, którym pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej w celu ochrony miejsc pracy.

Cel: Umożliwienie przedsiębiorcom, skorzystania ze wsparcia polegającego na finansowaniu świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy pracowników zagrożonych zwolnieniami w sytuacji gdy przejściowo pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Planowane działania:

Pomoc kierowana będzie do przedsiębiorców, u których pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej na świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy dla pracowników zagrożonych zwolnieniami oraz na dofinansowanie kosztów szkolenia tych pracowników. Pomoc przeznaczona będzie na wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym lub obniżonym wymiarem czasu pracy oraz na sfinansowanie kosztów szkoleń tych pracowników. Zadanie to realizowane będzie przez Wydział Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 października 2013 r. o szczególnych rozwiązaniach

związanych z ochroną miejsc pracy. Środki zagwarantowane w budżecie państwa w skali kraju na realizację w 2015 roku ww. ustawy w zakresie dotyczącym wypłat z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wynoszą 459 7000 000 PLN, natomiast w zakresie dotyczącym wypłat dofinansowania szkoleń z Funduszu Pracy wynoszą 52 400 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Poprawa sytuacji ekonomicznej firm, w których pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej poprzez obniżenie kosztów pracy utrzymanie poziomu zatrudnienia oraz konkurencyjności prowadzonej działalności.

Wskaźniki:

- liczba pracodawców z województwa podkarpackiego, którzy złożyli wnioski o przyznanie świadczeń w 2015 roku;
- kwoty świadczeń przyznanych w 2015 roku z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz z Funduszu Pracy.

1.2.6 Wsparcie pracowników zagrożonych utratą pracy z powodu nie aktualnych kwalifikacji zawodowych

Cel: Zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

Planowane działania:

Środki Krajowego Funduszu Szkoleniowego pracodawca może przeznaczyć na określenie potrzeb firmy w zakresie kształcenia ustawicznego, które ma być dofinansowane, kursy i studia podyplomowe realizowane z inicjatywy pracodawcy lub za jego zgodą, egzaminy umożliwiające uzyskanie dyplomów potwierdzających nabycie umiejętności, kwalifikacji lub uprawnień zawodowych, badania lekarskie i psychologiczne wymagane do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu, ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z podjętym kształceniem. Pracodawca starający się w powiatowym urzędzie pracy o dofinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego musi wnieść wkład własny w wysokości 20% kosztów, zaś 80% kosztów kształcenia ustawicznego sfinansuje Krajowy Fundusz Szkoleniowy. W przypadku mikroprzedsiębiorstwa, tj. pracodawcy zatrudniającego do 10 osób, ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego można sfinansować 100% kosztów kształcenia ustawicznego. Jednak całość dofinansowania środkami Krajowego Funduszu Szkoleniowego nie może przekroczyć wysokości 300% przeciętnego wynagrodzenia w danym roku na jednego uczestnika. Na realizację zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym powiatowe urzędy pracy z województwa podkarpackiego otrzymały w 2015 roku z Funduszu Pracy kwotę 6 922 000 PLN

Przewidywane efekty:

Dopasowanie kompetencji pracodawców i pracowników do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki, wspomaga przekwalifikowanie lub aktualizację wiedzy i umiejętności.

Wskaźniki:

- liczba pracodawców i pracowników z województwa podkarpackiego, którzy skorzystali ze wsparcia w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego,
- kwota środków Funduszu Pracy wydatkowana na Krajowy Fundusz Szkoleniowy w 2015 roku.

Zadanie 1.3 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjnej gospodarki w regionie

1.3.1 Wsparcie osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą.

***Cel:** Wzrost samozatrudnienia wśród osób bezrobotnych poprzez wsparcie ich środkami na podjęcie działalności gospodarczej.*

Planowane działania:

Działania aktywizacyjne ukierunkowane na wsparcie samozatrudnienia osób bezrobotnych obejmować będą doradztwo indywidualne oraz wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej. Zadanie to realizowane będzie przez Powiatowe Urzędy Pracy poprzez projekty finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Osobom bezrobotnym, poszukującym pracy absolwentom szkół i uczelni oraz studentom ostatniego roku studiów udzielane będą pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej w wysokości nie wyższej niż 20-krotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia. Osobom, którym udzielono pożyczki świadczone będą również usługi doradcze i szkoleniowe. Pożyczki udzielane będą przez pośredników finansowych wybranych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, którzy zapewnią również usługi doradcze i szkoleniowe dla osób, którym udzielono pożyczek.

Realizowane będą również projekty w ramach Działania 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki obejmujące:

- doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej;
- przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej – o ile wszyscy członkowie są osobami, które rozpoczęły prowadzenie działalności w wyniku uczestnictwa w projekcie) do wysokości 40 000 PLN na osobę (lub 20 000 PLN na osobę w przypadku spółdzielni lub spółdzielni socjalnej);
- wsparcie pomostowe udzielane w okresie do 6 i do 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy o udzielenie wsparcia pomostowego, obejmujące finansowe wsparcie pomostowe wypłacane miesięcznie w kwocie do wysokości minimalnego wynagrodzenia obowiązującego na dzień zawarcia umowy o udzielenie wsparcia pomostowego i/lub szkolenia i doradztwo w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji (wyłącznie dla osób, które rozpoczęły działalność w ramach danego projektu).

Zadanie to realizowane będzie przez operatorów wsparcia w ramach projektów realizowanych w Działaniu 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Łączna alokacja środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz

budżetu państwa w latach 2007-2014, jaka została przeznaczona na to zadanie to 190 918 320 PLN.

Wsparcie skierowane będzie do osób bezrobotnych oraz rolników, którzy nie są właścicielami lub posiadaczami samoistnymi lub zależnymi nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy, jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2014 roku około 3 500 osób bezrobotnych podejmie działalność gospodarczą w wyniku wsparcia udzielone przez powiatowe urzędy pracy (w formie dotacji i pożyczek), natomiast liczba osób na koniec 2015 roku, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach Priorytetu VI „Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zgodnie z Planem Działania na 2014 rok wyniesie 12 933 osoby.

Wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych, które otrzymały wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej w 2015 roku;
- liczba osób, które otrzymały pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej w 2015 roku;
- kwota środków Funduszu Pracy wydatkowana w 2015 roku na sfinansowanie tych projektów;
- liczba osób, które na koniec 2015 roku uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach Priorytetu VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

1.3.2 Rozbudowa systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Cel: Ułatwienie przedsiębiorcom i osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Planowane działania:

Realizowane będą działania mające na celu ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania: zaciągania kredytów i pożyczek, leasingu oraz innych zobowiązań poprzez zabezpieczenie zobowiązań finansowych. Świadczona będzie również pomoc osobom bezrobotnym w podjęciu działalności gospodarczej poprzez poręczanie kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zadanie to realizowane będzie w ramach środków **Podkarpackiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie.**

Przewidywane efekty:

W 2015 roku Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie planuje udzielenie 240 poręczeń o wartości 44 640 000 PLN.

Wskaźniki:

- liczba udzielonych poręczeń w 2015 roku;
- wartość udzielonych poręczeń;
- liczba miejsc pracy powstałych w wyniku wsparcia udzielonego przez Podkarpacki Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w 2015 roku.

1.3.3 Wsparcie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich.

Cel: Rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Planowane działania:

Wspierane będą inwestycje związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających na obszarach wiejskich. Maksymalna wysokość pomocy będzie uzależniona od liczby utworzonych miejsc pracy lub rodzaju prowadzonej działalności: w przypadku utworzenia 1 miejsca pracy oraz działalności związanej z przetwórstwem lub obrotem produktami rolnymi pomoc wynosi do 100 000 PLN, w przypadku utworzenia 2 - 3 miejsc pracy pomoc wynosi do 200 000 PLN, natomiast jeżeli utworzone zostaną co najmniej 3 miejsca pracy pomoc wynosi do 300 000 PLN.

Zadanie to będzie realizowane przez **Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 691 160 000 EURO.

Przewidywane efekty:

W 2015 roku przeprowadzona zostanie weryfikacja 20 wniosków złożonych w 2013 roku, oraz rozliczanie zrealizowanych zgodnie z umowami inwestycji i wystawianie zleceń płatności.

Wskaźniki:

- liczba mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich objętych wsparciem w 2015 roku;
- liczba utworzonych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorstwach na obszarach wiejskich w 2015 roku.

1.3.4 Promowanie działalności nierolniczej.

Cel: Promowanie dywersyfikacji działalności rolniczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów.

Planowane działania:

Wspierane będzie podejmowanie lub rozwijanie przez rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych, alternatywnych źródeł dochodu, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich. Pomoc będzie miała formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych. Maksymalna wartość wsparcia udzielonego jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym nie może przekroczyć 100 000 PLN, a poziom finansowania wynosi maksymalnie 50% kosztów inwestycji. Zadanie to będzie realizowane przez **Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 2 047 167 200 EURO.

Przewidywane efekty:

W 2015 roku przeprowadzona zostanie weryfikacja wniosków o przyznanie pomocy złożonych w 2011 roku wyniku zwolnienia się środków finansowych będą mogły uzyskać dofinansowanie, rozliczanie zrealizowanych zgodnie z umowami inwestycji oraz wystawianie zleceń płatności.

Wskaźniki:

- liczba rolników, którzy otrzymali wsparcie w 2015 roku;
- wartość udzielonego wsparcia w 2015 roku.

1.3.5 Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości.

***Cel:** Wsparcie dla rozwoju istniejących przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania.*

Planowane działania:

Realizowane będzie wsparcie w postaci bezpośrednich dotacji inwestycyjnych w zakresie podnoszenia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Obejmować one będą inwestycje oparte na szeroko rozumianych innowacjach z zakresu zmian w procesie produkcyjnym lub sposobie świadczenia usług, a także unowocześnienia wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej.

Zadanie to realizowane będzie przez **Departament Wspierania Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego** w ramach I osi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania zaplanowane zostały środki w kwocie 226 147 235 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2015 roku podpisanych zostanie 50 umów z przedsiębiorcami w ramach Działania 1.1 „Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości Schemat B – Bezpośrednie dotacje inwestycyjne”, czego rezultatem będzie utworzenie nowych miejsc pracy.

Wskaźnik:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw.

Priorytet 2 Rozwój instytucji rynku pracy.

Zadanie 2.1 Doskonalenie świadczenia usług rynku pracy.

2.1.1 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy.

***Cel:** Podnoszenie jakości świadczonych usług świadczonych przez pracowników instytucji rynku pracy.*

Planowane działania:

Realizowane będą szkolenia służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia w regionie poprzez szkolenia dla kadr publicznych służb zatrudnienia działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie w ramach środków Funduszu Pracy przyznanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Na realizację tego zadania w zaplanowano w 2015 roku kwotę 67 000 PLN ze środków Funduszu Pracy, Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz środków budżetowych.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2015 roku z różnych form podnoszenia kwalifikacji skorzysta około 100 pracowników instytucji rynku pracy z terenu województwa podkarpackiego.

Wskaźnik :

- liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia objętych szkoleniami w 2015 roku.

2.1.2 Rozwój usług poradnictwa zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia ukierunkowanych na potrzeby pracodawców.

Cel: *Rozwój i doskonalenie oferty usług poradnictwa zawodowego.*

Planowane działania:

Realizowane będzie wsparcie ukierunkowane na rozwiązywanie problemów zawodowych różnych grup odbiorców poprzez pomoc związaną z projektowaniem przyszłości zawodowej, diagnozowaniem sytuacji zawodowej klientów oraz stymulowaniem do aktywnych postaw na rynku pracy. Prowadzone będą również zajęcia mające na celu nabycie umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia, a także gromadzona, aktualizowana i upowszechniana będzie informacja zawodowa. Zadanie to realizowane będzie przez Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie i powiatowe urzędy pracy poprzez projekty finansowane w ramach środków Funduszu Pracy oraz w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że z różnych form usług poradnictwa zawodowego w centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej oraz w powiatowych urzędach pracy w 2015 roku skorzysta około 50 000 osób.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych poradnictwem indywidualnym w 2015 roku;
- liczba osób objętych poradnictwem grupowym w 2015 roku;
- liczba osób, którym świadczone były usługi z zakresu informacji zawodowej w 2015 roku.

2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej

Cel: *Podnoszenie jakości usług świadczonych przez pracowników instytucji pomocy społecznej.*

Planowane działania:

Prowadzone będą szkolenia oraz udzielane specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań. Zadanie to będzie realizowane w ramach projektu systemowego **Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie** w ramach Działania 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.3 „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania alokacja w latach 2007-2014 wyniosła 17 229 688 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na koniec 2015 roku łącznie 3 543 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej podniesie swoje kwalifikacje w wyniku szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego.

Wskaźnik :

- liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej, którzy podnieśli swoje kwalifikacje.

2.1.4 Rozwój usług sieci EURES.

Cel: *Ułatwienie dostępu klientów do usług sieci EURES oraz usprawnienie prowadzonych procesów rekrutacyjnych.*

Planowane działania:

Wspierana będzie mobilność mieszkańców regionu na europejskim rynku pracy poprzez usługi na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców. Świadczone będą usługi informacyjne poprzez umożliwienie dostępu do informacji na temat warunków życia i pracy we wszystkich krajach Unii Europejskiej /Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz świadczone będą usługi rekrutacyjne obejmujące upowszechnianie ofert pracy z sieci EURES, przyjmowanie aplikacji od osób poszukujących pracy, organizację rozmów kwalifikacyjnych dla poszukujących pracy z zagranicznymi pracodawcami. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, a finansowane ze środków Funduszu Pracy w kwocie 51 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2015 roku z różnych form usług sieci EURES w zakresie poszukiwania pracy skorzysta około 5 000 osób. Ponadto, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie będzie uczestniczył w VIII Europejskich Targach Pracy w Rzeszowie, które zostały zaplanowane na IV kwartał 2015 roku.

Wskaźniki:

- liczba osób, które skorzystały z usług sieci EURES w 2015 roku;
- liczba przeprowadzonych rekrutacji dla pracodawców z krajów UE/EOG w 2015 roku.

2.1.5 Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

***Cel:** Koordynacja kierunków kształcenia i szkolenia osób bezrobotnych z potrzebami pracodawców.*

Planowane działania:

Prowadzony będzie monitoring zawodów i specjalności oraz zgłoszonych do urzędów pracy ofert pracy. Opracowane w wyniku prowadzonych badań raporty, obejmować będą stan i strukturę zawodową bezrobotnych oraz oferty pracy, które wpłynęły do powiatowych urzędów pracy. Przeprowadzona analiza struktury zawodowej bezrobotnych będzie pomocna przy dokonywaniu korekt profili i kierunków kształcenia w szkołach. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Dostosowanie usług świadczonych przez powiatowe urzędy pracy oraz partnerów rynku pracy do zmieniających się potrzeb pracodawców. Udostępnianie wyników badań instytucjom oświatowym oraz firmom szkoleniowym w celu dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych badań w 2014 roku;
- liczba opracowań, raportów powstałych w wyniku przeprowadzonych badań.

2.1.6 Rozwój systemu informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego.

***Cel:** Rozwój informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego w regionie.*

Planowane działania:

Prowadzony i aktualizowany będzie rejestr instytucji szkoleniowych zawierający dane instytucji szkoleniowych w województwie podkarpackim, informacje o tematyce realizowanych szkoleń, kadrze dydaktycznej, bazie lokalowej oraz współpracy z pracodawcami. Rejestr zawiera dane o ofercie szkoleniowej instytucji kształcących dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz pragnących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe. Zadanie to będzie realizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2015 roku w rejestrze instytucji szkoleniowych prowadzonym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie zgromadzone i zaktualizowane zostaną dane o około 500 instytucjach szkoleniowych.

Wskaźniki:

- liczba instytucji szkoleniowych wpisanych do rejestru w 2015 roku;

- liczba instytucji szkoleniowych funkcjonujących w rejestrze instytucji szkoleniowych na koniec 2015 roku.

2.1.7 Rejestr Agencji Zatrudnienia.

Cel: *Ułatwienie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy dostępu do zróżnicowanych form pomocy, oferowanej przez instytucje rynku pracy.*

Planowane działania:

Agencjami zatrudnienia są podmioty wpisane do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego lub pracy tymczasowej. Zadania Marszałka Województwa Podkarpackiego z zakresu prowadzenia rejestru agencji zatrudnienia są realizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Rejestr agencji zatrudnienia zwiększa dostęp osób bezrobotnych i poszukujących pracy do różnych form pomocy oferowanych przez te instytucje rynku pracy.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na koniec 2015 roku w rejestrze agencji zatrudnienia zgromadzone zostaną dane o około 300 podmiotach z terenu województwa podkarpackiego.

Wskaźniki:

- liczba agencji zatrudnienia wpisanych do rejestru w 2015 roku;
- liczba agencji zatrudnienia funkcjonujących w rejestrze na koniec 2015 roku;
- liczba osób, które podjęły pracę za pośrednictwem agencji zatrudnienia w 2015 roku.

2.1.8 Zlecanie działań aktywizacyjnych

Zgodnie z nowelizowaną ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy art. 66d Marszałek Województwa w ramach środków Funduszu Pracy może zlecić wykonanie działań aktywizacyjnych agencji zatrudnienia, realizującej usługę pośrednictwa pracy. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie w drodze przetargu nieograniczonego wybrał realizatora zlecania działań aktywizacyjnych, Konsorcjum: Stowarzyszenie B4 oraz Towarzystwo ALTUM Programy Społeczno-Gospodarcze, z którym podpisano umowę w dniu 12 marca 2015 roku. Do realizacji zlecania działań aktywizacyjnych zostały wybrane powiatowe urzędy pracy w Przemyślu, Sanoku, Nisku i Łańcucie. Liczba osób, które zostały objęte zleceniem to 1500 w tym osób z II profilu pomocy będzie 900, osób z III profilu pomocy będzie 600, wszyscy są długotrwale bezrobotni. Na realizację tego zadania zaplanowano kwotę 15 000 000 PLN pochodzącą z rezerwy Funduszu Pracy.

Przewidywane efekty:

Realizator zobowiązany jest do uzyskania wskaźnika skuteczności zatrudnieniowej oraz wskaźnika utrzymania w zatrudnieniu na poziomie nie niższym niż zadeklarowano w ofercie. Podjęcie odpowiedniej pracy poprzedzone będzie odpowiednimi działaniami aktywizacyjnymi zgodnie z potrzebami osób bezrobotnych wynikającymi z przeprowadzonej diagnozy.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych diagnozą sytuacji zawodowej, za które Realizator otrzymał wynagrodzenie,
- liczba osób, którym zaprojektowano działania aktywizacyjne,
- liczba osób bezrobotnych objętych działaniami aktywizacyjnymi,
- uzyskanie wskaźnika skuteczności zatrudnieniowej na poziomie 50 % ustalonego jako stosunek liczby osób bezrobotnych, którzy w wyniku działań Realizatora podjęli i utrzymali odpowiednią lub działalność gospodarczą przez okres co najmniej 14 dni,
- uzyskanie wskaźnika utrzymania w zatrudnieniu na poziomie 40 % ustalonego jako stosunek liczby osób, które po upływie 90 dni od dnia odpowiedniej pracy lub działalności gospodarczej w wyniku działań Realizatora nadal pozostają w zatrudnieniu do liczby bezrobotnych które utrzymały zatrudnienie przez minimum 14 dni i za które Realizator otrzymał wynagrodzenie,
- liczba osób, które utrzymały odpowiednią pracę lub działalność gospodarczą przez okres minimum 180 dni.

**ZARZĄDZANIE ORAZ SPOSÓB MONITOROWANIA ZADAŃ ZAWARTYCH
W REGIONALNYM PLANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA
NA 2015 ROK**

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok został opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Poleceniem Służbowym Nr 3/14 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie z dnia 19 stycznia 2015 roku powołany został Zespół do spraw opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok.

Przed opracowaniem tego dokumentu w dniu 17 lutego 2015 roku Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie zwrócił się do instytucji z terenu województwa podkarpackiego z prośbą o przesłanie opisu planowanych działań, które będą miały wpływ na tworzenie miejsc pracy, a będą przez nie realizowane w 2015 roku.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok zawiera opisy zadań, które będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów oraz źródła ich finansowania, jak również planowane kwoty przeznaczone na realizację poszczególnych zadań w 2015 roku lub gdy nie było to możliwe do ustalenia w całym okresie wdrażania poszczególnych zadań.

Monitorowanie realizacji działań określonych w priorytetach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok prowadzone będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Będzie on zbierał sprawozdania od instytucji, które będą realizować i koordynować realizację zadań określonych tym dokumencie.

Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie do końca marca 2015 roku przedłoży Zarządowi Województwa Podkarpackiego informację wraz z wnioskami z realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok.

Zgodnie z art. 3 ust 4 stawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy projekt Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok podlegał zaopiniowaniu przez powiaty wchodzące w skład województwa oraz Wojewódzką Komisję Dialogu Społecznego, a na podstawie art. 21 ust 5 pkt 3 w/w ustawy przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy w Rzeszowie. W dniu 27 kwietnia 2015 roku dokument ten został przesłany do Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy z województwa podkarpackiego w celu jego konsultacji. Uchwałą z dnia 12 maja 2015 roku Nr II/53/2015 Wojewódzka Rada Rynku Pracy w Rzeszowie pozytywnie zaopiniowała projekt Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok. Pismem z dnia 26 czerwca 2015 roku Wojewoda Podkarpacki – Przewodnicząca Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego poinformowała Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie, że na posiedzeniu plenarnym w dniu 25 czerwca 2015 roku Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego pozytywnie zaopiniowała projekt Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2015 rok